

**NA SVIDENJE NA PROSLAVI DNEVA ISKRE IN DNEVA BORCA
30. JUNIJA V ZAJČJI DOBRAVI !**

SAMOUPRAVNA ORGANIZIRANOST

(Nadaljevanje s 1. strani)
zakona in njegovih določil, ker pač zakon sam prinaša globoke vsebinske in izredno pomembne ter obsežne spremembe na področju družbenoekonomskih in samoupravnih odnosov.

Zato je treba z delom, oziroma akcijo, nadaljevati, zlasti pa moramo posvečati vso skrb in prizadevanja vsebinskim dopolnitvam in spremembam, ker so ponekod usklajevanja potekala morda le malce formalno in manj vsebinsko. Forma brez vsebine pa ne koristi in ni dobra za nikogar.

In v vsebinskem smislu preobrazbe nas čakajo še številne naloge in prizadevanja, zlasti na področju uveljavljanja dohodkovnih odnosov, delitve po delu, planiranja in združevanja dela in sredstev.

D.Ž.

Interno posvetovanje o projektni organiziranosti inovacijskih procesov

(Nadaljevanje s 1. strani)

Ivo Banič je govoril o temi inovacije in trženje, dve strani iste medalje. Za izhodišče si je vzel temo, da je trženje v vseh svojih fazah del splošnega inovacijskega procesa. Po kratkem orisu osnovnih značilnosti Iskre, kot sistema je poizkusil podati shematičen načrt poteka v izvajanju trženja. Gre za osem faz in sicer — opazovanje trgov, tržne raziskave, preverjanje programske združljivosti, določanje parametrov proizvoda, odločitve o proizvodnji, tehnično-tehnološki razvoj proizvoda, preizkus na trgu, režijsko proizvodnjo in trženje. Ugotovil je, da postaja Iskra resen partner na svetovnem trgu z multinacionalno označbo, zaradi česar se moramo temu primerno tudi obnašati.

Vera Levonikova se je lotila pro-

blema funkcija informacijske dejavnosti za projektno organiziranost inovacijskega procesa. Poudarila je, da dejavnost strokovno znanstvenega informiranja o dosežkih v svetu postaja vse bolj sestavni del inovacijskega procesa. Današnje stanje te dejavnosti v Iskri po zaslugi organizacije in ljudi že omogoča optimalno informiranje in vključevanje novih dosežkov v neposredno razvojno, proizvodno in upravljalno delo in naloge. Seveda pa bomo morali na tem še delati, ker mora biti informiranje vselej tekoče.

Milan Slokan je razvil temo Projektni pristop v izvajanju inovacijskih procesov. Izhajal je iz postavke, da inovacijski proces zajema vse faze nastajanja novega reprodukcijskega procesa, ki izvira iz inovacije.

Vzporedno je potreben ustrezen tok informacij, ki naj izvežejo inovacijske procese, oz. poslovodne odločitve. V Iskri je bila inovacijska dejavnost vselej deležna potrebne pozornosti, vendar je naša šibka točka še vedno v prepočasnem prenosu dosežkov v redno proizvodnjo in pravočasen plasman na tržišče.

Spoznanja o nepogrešljivosti razvojno-raziskovalnega dela se v Iskri na sploh res okrepi, tudi vlaganja so se ustrezno povečala, vendar inovacijski procesi potekajo še vedno prepočasi; zato bi bilo treba, da se poslovodni organi zavzamejo za formiranje ustreznih projektnih organizmov, v katere je treba vključiti dejavnike vseh sektorjev in služb, pomembnih za hitrejšo izvedbo inovacijskih projektov.

Kot primer je navedel, da so se doslej najbolj sistematično organizirali v tem smislu v programsko-planskem oddelku DO Elektromehanika. Projektno vodenje v bistvu ni nič drugega, kot oblika organizacije, ki omogoča izvajanje navadno večjih nalog, ki morajo biti izvedene v določenem času.

V Iskri bi verjetno prišla v poštev tako imenovana matrična organizacija z definirano razmejitvijo med projektno in štabno, linijsko organizacijo, pri čemer ima vsak vodja jasno opredeljena pooblastila. Poleg ugotavljanja prioritete itd., je seveda ob takem projektiranju zelo pomembno okolje za organizacijsko klimo in pravilno strokovno osposobljenostjo vodilnih kadrov.

Za nazaj vsekakor lahko ugotovljamo, da so bili naši programi in cilji običajno pre malo specifični, da ne obvladujemo celotnega inovacijskega kompleksa, čeprav je za vodenje nujno treba videti kompleks; da ni bilo dovolj sistematične podpore jasno opredeljenim procesom in pre malo pretoka informacij. Tudi specializirane službe so bile pre malo med seboj povezane. Skratka, zavedati se moramo, da je pri vseh novosti nujno, da je inovacijski proces čim bolj vraščen tudi v dosedanje konvencionalno štabno linijsko organiziranost.

Po poročilu Bruna Stiglica, ki je govoril konkretno o primeru take matrične projektne organizacije v Iskri — Industriji za avtomatiko, je Marjan Trojar načel vprašanje organizacijske in kadrovske problematike projektne organizacije. Zelo važno je bilo njegovo opozorilo, da včasih prihaja do konfliktov med redno in

V torek, 29. maja je Iskra — tovarno Telekomunikacij v Kranju obiskala petčlanska kitajska delegacija, ki jo je vodil pomočnik kitajskega ministra za telekomunikacije Zhang Cheng. Predstavniki tovarne so gostom prikazali proizvodnjo telefonskih central, aparatov in prenosnih naprav ter izdelkov s področja računalništva.

projektno organizacijo, ker ni dovolj samoupravnega dogovarjanja in ker niso vsi zadosti obveščeni o nastajajoči inovacijski dejavnosti. Z gradbo organizacije za doseg pričakovane vsebine in njeno izvedbo v celoti rešimo tudi vprašanje pooblastil in prioritete. Za projektni tim ne more biti druge prioritete kot uresničitev projekta. Toda gre za še več — za istovestje vseh delavcev pri projektu s končnim ciljem, ne le s ciljem svoje aktivnosti.

Erik Vrenko je zatem obrazložil inovacijski proces kot realizacijo razširjene reprodukcije, poudarjajoč, da gre pri tem za ustvarjanje nove vrednosti v gospodarski organizaciji. V našem samoupravnem sistemu pa je nosilec interesa identičen s proizvajalcem.

Izredno plodna in zanimiva je bila tudi razprava, ki je pokazala, kako zelo je bilo tako posvetovanje potrebno. Diskutanti so vsak zase prispevali tehtne prispevke, kot posebej zanimivega naj navedeno Franca Hudeja iz Iskre Commerce, ki je govoril o tem, da Iskra, še vedno ni uspela izvršiti premika v tem smislu, da bi inovacije hitreje realizirali na tržišču.

Menil je, da smo kot tako velik sistem vse pre malo izkoristili prednost, ki jo kot velika organizacija imamo, tudi v inovacijskih procesih. Menil je, da bi ta premik lažje naredili, če bi se matrično organizirali.

Sicer pa se je k razpravi oglasilo še več navzočih, o njihovih prispevkih pa bomo poročali v naslednji številki.

Mak

Dobili bomo dobre strokovnjake

V Umagu je bilo v dneh od 6. do 11. maja že XIX. vsakoletno srečanje študentov vseh jugoslovanskih elektrofakultet in višjih elektro-tehniških šol. Tradicionalnega srečanja se je udeležilo kar 1600 študentov, od tega 142 študentov ljubljanske Fakultete za elektrotehniko, med njimi pa je bilo okoli 90 štipendistov Iskrinih delovnih organizacij.

Osnovni namen srečanja je v tem, da se študentje spoznajo ter da se pomerijo med seboj v znanju in radioamaterstvu, kot tudi v različnih športnih in rekreacijskih panogah.

Študentje ljubljanske elektrofakultete in med njimi številni bodoči Iskraši so v Umagu dosegli letos doslej največji uspeh — osvojili so 8 zlatih 5 srebrnih in 4 bronaste medalje.

Prva mesta so osvojili na področju znanja — Matematika I. ekipa, Matematika II. ekipa in posameznik, fizika ekipa in posameznik. Najuspešnejši so bili v radioamaterstvu v lovu na lisico in sicer kot ekipa in posameznik, v

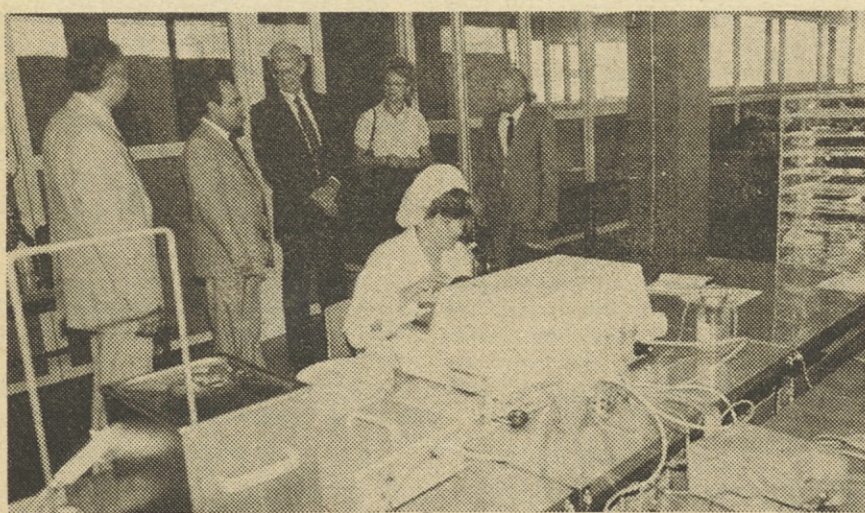
športu pa so bili slovenski študentje najboljši v namiznem tenisu.

Druga mesta so osvojili v tekmovanju s področja znanja v fiziki posameznik, v lovu na lisico — druga ekipa in posameznik, radioamaterji ekipa ter v šahu. Tretje mesto so osvojili na tekmovanju v znanju fizike posameznik, lovu na lisico posameznik ter v košarki in strelstvu.

Kot že rečeno, se je srečanja študentov jugoslovanskih elektrofakultet in višjih elektro-tehniških šol udeležilo okoli 90 Iskrinih štipendistov, ki so nadvse uspešno zastopali barve ljubljanske elektrofakultete. Podobno kot že vrsto let, je Iskra tudi letos gmotno podprla to študentovsko srečanje in tekmovanje.

S tem so med drugim tudi dokazali, da je raven znanja na ljubljanski fakulteti izredno visok. Upravičeno torej lahko v Iskri pričakujemo, da bodo naši bodoči delavci dobri strokovnjaki. Podobno kot že vrsto let, je Iskra tudi letos gmotno podprla to študentovsko srečanje in tekmovanje.

Dr

Predsednik ameriške družbe AMI, licenčnega partnerja Iskre—Mikroelektronike, Glenn E. Penisten je v sredo, 30. maja letos obiskal Iskro. Prišel je na pogovore o sodelovanju na novih tehnoloških področjih. Iskra bo tako lahko sledila najnovejšim tehnologijam tekoče, kot jih osvaja AMI. Ugodno so potekali tudi razgovori o drugi fazi osvojitve celotne tehnologije mikrovezij, kot tudi o sodelovanju pri proizvodnji za evropske kupce.

Ameriški partner si je ogledal Tovarno mikroelektronike in se srečal tudi z najvidnejšimi predstavniki Iskre. Zelo pohvalno se je izrazil o zasnovi in gradnji Tovarne mikrovezij in o njeni opremi. Na sliki: Med ogledom Mikroelektronike.

Urejanje stanovanjskih vprašanj v OZD

IZ POROČILA USTAVNEGA SODIŠČA SRS

Iz zadev, ki jih dobiva s tega področja v obravnavanje ustavno sodišče, izhaja, da se vloga združenega dela in občanov pri oblikovanju stanovanjske politike in pri reševanju konkretnih stanovanjskih vprašanj postopno širi in utrjuje. Opaža se tudi določen premik v smeri večje aktivizacije hišnih svetov in zborov stanovalcev.

Med ustavnimi spori s stanovanjskega področja so po številu na prvem mestu pobude in predlogi za oceno ustavnosti in zakonitosti samoupravnih splošnih aktov samoupravnih skupnosti in organizacij združenega dela, ki določajo pogoje in merila za dodeljevanje stanovanj in stanovanjskih posojil (70). Čeprav na splošno lahko ugotovimo, da se situacija na tem področju izboljšuje, se ponekod ohranjajo v samoupravnih splošnih aktih še vedno merila, ki niso usklajena z ustavo in zakonom.

Financiranje stanovanjske graditve in dodeljevanje stanovanj spada po ustavi v področje, ki se prvenstveno ureja s samoupravnimi splošnimi akti samoupravnih stanovanjskih skupnosti oziroma organizacij združenega dela. Republiški zakoni določajo na tem področju le temeljna načela. V tem okviru imajo delovni ljudje in občani v samoupravnih stanovanjskih skupnostih in delavci v organizacijah združenega dela široke možnosti, da

— upoštevajo konkretne stanovanjske potrebe in finančne možnosti na svojem področju ter v skladu s sprejetimi programi — urejajo v svojih splošnih aktih tako način zbiranja in uporabe sredstev kot tudi pogoje in merila za dodeljevanje stanovanj in stanovanjskih posojil.

Ustavno sodišče ne ocenjuje zadevnih meril z vidika njihove primernosti, marveč ugotavlja le ali so določbe samoupravnega splošnega akta v skladu z veljavnimi ustavnimi načeli in ustavnimi normami ter s tistimi zakonskimi normami, ki skladno z ustavo določajo obvezne temeljne okvire za samoupravno urejanje teh družbenoekonomskih odnosov.

DOGOVOR O ENOTNIH SMERNICAH

Iz nekaterih pobud, ki jih je dobilo ustavno sodišče, je razvidna tendenca, da naj bi se kriteriji za dodeljevanje stanovanj in stanovanjskih posojil poenotili. V zvezi s temi pobudami je ustavno sodišče ugotovilo:

Ustava in obstoječi zakoni ne določajo nekih enotnih pogojev in meril in tudi ne omejujejo delavcev v organizacijah združenega dela in delovnih ljudi in občanov v samoupravnih stanovanjskih skupnostih pri točkovnem ovrednotenju meril. Pogoje in merila določajo samostojno občani oziroma delavci v okviru posamezne samoupravne stanovanjske skupnosti oziroma posamezne organizacije združenega dela. Zato bi bilo izenačevanje teh meril preko odločitev ustavnega sodišča v nasprotju z intencijo ustavnih načel in določb, ki zadevajo področje stanovanjske graditve in samoupravnega reševanja stanovanjskih potreb. Pač pa se organizacije združenega dela in samoupravne stanovanjske skupnosti kot stanodajalci lahko samoupravno dogovorijo o določenih enotnih smernicah in kriterijih za oblikovanje teh meril v njihovih samoupravnih splošnih aktih in te kriterije določijo v ustreznem samoupravnem

sporazumu. Zakon o stanovanjskih razmerjih tak sporazum celo izrecno predvideva.

Ustava določa med temeljnimi načeli, da si delovni ljudje in občani ustvarjajo možnosti za zagotovitev primerne stanovanjske ne samo z združevanjem svojega dela in sredstev z delom drugih in samoupravnih interesnih skupnosti, organizacijah združenega dela, krajevnih skupnosti in družbenopolitičnih skupnosti, marveč tudi s svojimi sredstvi. Ekonomsko politični pomen vključevanja sredstev občanov za financiranje stanovanjske graditve je poudarjen tudi v obstoječih srednjeročnih planskih dokumentih, prav tako pa tudi v sklepnih listinah kongresov zveze komunistov in zveze sindikatov.

TUDI OBČANI NAJ SODELUJEJO

V vseh teh dokumentih je jasno opredeljena družbenopolitična usmeritev, naj pri reševanju stanovanjskega vprašanja sodeluje s svojimi sredstvi tudi zainteresirani občan in sicer v skladu s svojimi ekonomskimi možnostmi. Čeprav je ta usmeritev že znana nekaj časa in je dobila ponovno politično potrditev tudi v lanskim predkongresnih javnih razpravah, sprejemajo ponekod to usmeritev še vedno z določenim nerazumevanjem. To se med drugim kaže tudi v pobudah občanov za oceno ustavnosti in zakonitosti tistih določb samoupravnih splošnih aktov, ki med pogoji in merili za dodelitev stanovanj določajo razne oblike lastne finančne udeležbe oziroma pri nekaterih kategorijah proslcev obvezno stanovanjsko varčevanje.

V zvezi s temi pobudami je ustavno sodišče zavzelo stališče, da samoupravni splošni akti organizacije združenega dela lahko poleg drugih pogojev in meril za dodeljevanje stanovanj, zgrajenih s sredstvi skupne

Povečati izvoz — omejiti uvoz

(Nadaljevanje s 1. strani)
sebe, ker smo vse napore proti koncu lanskega leta vložili v realizacijo 100 milijonov dolarjev izvoza, za letos pa nam je „zmanjkalo sape“.

Kaj pa naše druge „standardne“ hibe? Mislim na kakovost in poslovno (ne)disciplino?

Menim, da se je kakovost Iskrinih izdelkov precej izboljšala. Žal pa ne moremo biti zadovoljni s poslovno disciplino, ki je tudi eden večjih krivcev za izvozni izpad.

O Iskrini izvozni regionalni usmeritvi je bilo že mnogo povedanega. Jo nameravamo spremeniti?

Regionalna usmeritev našega izvoza je začetna že vrsto let — 50 % izvoza v razvite dežele zahoda, 25 % izvoza v SEV in preostalih 25 % v dežele 3. sveta. Te strukture ne mislimo spreminjati, čeprav bi se moral po mojem mnenju delež izvoza v nerazvite dežele še hitreje povečevati.

Veliko govorimo, da bi se moral Iskrini proizvodni in s tem tudi izvozni program prevesti v korist izdelkov z višjo in visoko stopnjo obdelave. Kaj smo naredili na tem področju?

Nekaj, vsekakor pa premalo. Če hočemo uresničiti smeje izvozne načrte, bomo morali čimprej inovirati naše proizvodne programe. Po tovarnah namenjam temu že precej pozornosti, prav tako pa bomo morali tudi v naši zunanji trgovini v Iskri Commerce storiti pomembne spremembe.

Povrniva se k načrtovanim 120 milijonom dolarjev izvoza? Ga bomo kljub vsemu uspeli uresničiti?

Sem optimist. V maju in prvih dneh junija nam je že uspelo nadomestiti del izpada, ki je nastal zaradi plasmanskih težav. Žal se nam še naprej povečuje izpad zaradi nedobav. Nekateri Iskrine delovne organizacije kljub dogovorom ne uresničujejo izvoznih nalog. Prav zato smo se že dogovorili za akcijski program, ki naj bi omogočil dve stvari — nadomestitev tistih izpadov, ki so se pojavili bodisi zaradi premajhnih zmogljivosti, bodisi zaradi plasmanskih težav ter kompenzacijo z dodatnim izvozom. Akcijski program je izdelan do podrobnosti, tako da se ne bo mogel nihče izgovarjati na „višjo silo“.

Na eni izmed zunanje-trgovinskih konferenc smo se dogovorili, da bomo v sedanjem 5-letnem srednjeročnem obdobju izvozili za 500 milijonov dolarjev izdelkov, do leta 1983 pa še toliko. Menite, da nam bo to uspelo?

Bo, seveda pod pogojem, da izpeljemo tiste naloge, ki smo si jih že zdavnaj zastavili v inoviranju proizvodnih programov ter da storimo potrebne korake tudi v naši zunanje-trgovinski usmeritvi. Izvoz softversko zahtevnih izdelkov se precej razlikuje od izvoza elementov in podsestavov.

Kako pa ocenjujete Iskrin uvoz?

Tam je položaj bistveno drugačen. Uvažamo odločno preveč. Če ne bomo ustavili sedanje dinamike, bomo do konca leta uvozili za 120 milijonov dolarjev, ter s tem precej presegli načrtovani uvoz.

Ta razkorak med izvozom in uvozom še kako vpliva na našo devizno bilanco, ki gotovo ne bo dolgo več dopuščala tako velikih uvoznih apetitov.

Res je. Če seštejemo vse, kar smo uvozili doslej pa vse kar leži na carinah in kar imamo še naročeno, smo že do danes uresnili letošnji uvozni načrt.

In kje vidite rešitev?

Samo v povečanem izvozu na konvertibilno območje — nalogi nas vseh. Vsekakor pa moramo hkrati striktno omejiti tudi uvoz. Prednost pri uvozu bi morali imeti le tisti, ki bodo uporabljali uvoženi reprodukcijski material za proizvodnjo izdelkov za izvoz ter prednostne investicijske in druge dejavnosti, kot npr. mikroelektronika, računalništvo itd.

Naj se povrнем na uvoz. Zaradi povečanega uvoza in manjšega izvoza, gledano na ravni celotne Jugoslavije, je zvezni izvršni svet sprejel številne uvozne omejitve. Bodo te restrikcije vplivale tudi na proizvodni proces v Iskri?

Če bomo zadosti izvažali, nas te omejitve ne bodo preveč prizadele. Huje pa bo na področju investicijskih vlaganj. Prav od investiranja pa je mnogo odvisna tudi uspešnost naše prihodnje izvozne dejavnosti.

Samo še tole vas bi vprašal. Kako ocenjujete poslovanje naše zunanje-trgovinske mreže, mreže, preko katere gre okoli 80 % vsega našega izvoza?

Poseben članek bi morali napisati o poslovanju te mreže — njenih velikanskih uspehih pa tudi problemih. Na kratko pa bi to dejavnost ocenil ugodno, je pa odvisna od izvoznih dosežkov — če ti niso dobri, tudi ni moč govoriti o uspehih naše mreže.

Lado Drobež

Razpis priznanj mladim

1.) Priznanja podeljujejo OO ZSMS v SOZD Iskra. Predlog pripravi predsedstvo KS ZSMS v SOZD Iskra in ga da v razpravo in sprejem OO ZSMS v SOZD Iskra.

2.) Priznanja se podeljujejo mladincem ali ostalim delavcem v Iskri ali izven nje, za katere smatrajo OO ZSMS v SOZD Iskra, da so dali svoj prispevek pri delu in razvoju mladinske organizacije ali prispevek k uveljavljanju mladega človeka nasploh.

3.) Priznanja se podeljujejo enkrat letno na srečanju mladih SOZD Iskra.

4.) Vsako leto se lahko podeli največ sedem (7) priznanj.

5.) Način in obliko priznanj določi predsedstvo KS ZSMS v SOZD Iskra. Rok prijav 20. 6. 1979

Predsednik KS ZSMS v SOZD Iskra

porabe te organizacije, določa tudi obvezno lastno finančno udeležbo v obliki dolgoročnega posojila, ki ga organizacija združenega dela nato posilica vrača. Višina te obvezne udeležbe se ugotavlja po posebnih lestvici v sorazmerju s prosilčevimi družinskimi razmerami in premoženjskim stanjem, to je, v sorazmerju z višino povprečnega dohodka na člana njegove družine. Kar zadeva dodeljevanje stanovanj mladim družinam, je ustavno sodišče odločilo, da pravilnik samoupravne stanovanjske skupnosti lahko določa, da se prosilec uvrsti na prednostno listo mladih družin le pod pogojem, če namensko varčuje pri banki določen odstotek svojih osebnih dohodkov za zgraditev ali nakup lastnega stanovanja. Če tega pogoja ne izpolni, se ne uvrsti na listo mladih družin, pač pa se uvrsti na drugo ustrezno listo (npr. družine z nižjimi dohodki), če izpolnjuje pogoje, ki jih za tako uvrstitev določa samoupravni splošni akt.

V nekaterih pobudah je bilo sprouženo tudi vprašanje, ali je v skladu z ustavo in zakonom določba samoupravnega splošnega akta stanovanjske skupnosti, po kateri lahko zaprosijo za stanovanje, zgrajeno s sredstvi družbene pomoči, le tisti občani, ki imajo stalno bivališče na območju občine.

Po zakonu o programiranju in financiranju graditve stanovanj se sredstva za družbeno pomoč zbirajo v občini, na območju katere ima občan stalno bivališče. To je po zakonu o evidenci nastanitve občanov kraj, in to prijavi pristojnemu občinskemu organu. S tem dnem pridobi vse pravice, ki mu pripadajo kot občanu, vseh tisti tudi pravico, da se lahko udeležijo razpisa za dodelitev stanovanj, zgrajenih s sredstvi družbene pomoči, ki se zbirajo v občini, in da se v postopku, ki ga določa samoupravni splošni akt stanovanjske skupnosti ter v skladu s pogoji in

splošnosti in nedoločeni omogočajo stanovanjskim komisijam, včasih pa celo individualnim poslovnim organom, da odločajo o konkretnih dodelitvah stanovanj ali stanovanjskih posojil strokovnjakom po svojem prednostnem poudarku. Zlasti je treba zagotoviti, da se objektivno ugotovi, kakšni profili kadrov so organizaciji združenega dela nujno potrebni, katera sredstva in v kakšnem obsegu se izločajo za ta stanovanja, kdo od prosilcev — če je prijavitelj več po stroki enakovrednih — ima prednost, kateri organ in v kakšnem postopku odloča o dodeljevanju teh stanovanj in podobno. Pri tem je treba upoštevati tudi zakonsko določbo, po kateri lahko o dodeljevanju stanovanj odloča le delavski svet temeljne organizacije združenega dela oziroma komisija tega delavskega sveta, nikakor pa ne individualni poslovnostni organ.

Ali naj se pri dodeljevanju teh stanovanj upoštevajo tudi druga merila, ki veljajo za druge prosilce, oz. katera od teh in v kakšnem obsegu naj se upoštevajo, pa je prepuščeno samoupravni odločitvi delavcev v temeljni organizaciji združenega dela, s tem, da morajo biti vsa ta vprašanja vnaprej urejena v ustreznem samoupravnem splošnem aktu.

Kakovost — bistveni element produktivnosti

24. maja je bilo v Ljubljani zaključeno posvetovanje o kakovosti za vse Iskrine strokovnjake. Glede na to, da so misli še sveže, še beseda, ali dve o pomenu kakovosti v proizvodnem programu.

PRODUKTIVNOST je pojem, ki ga iz dneva v dan večkrat srečamo v časopisih, slišimo na televiziji in radiu ter uporabljamo v razgovorih. Ob polletnih in letnih zaključnih računih podjetja navajamo produktivnost kot statistični podatek, ki govori o preteklem poslovanju. Vsaj za podjetja, ki so slabo poslovala, so sklepi za bodočnost zelo podobni: Več je treba delati, ustvariti, skratka, dvigniti je treba produktivnost.

Žal se pa pojem produktivnosti tudi mnogokrat nepravilno uporablja, da ne rečemo, celo zlorablja. Zato je nujno razčistiti, kaj se za besedo produktivnost skriva, gledano iz aspekta znanosti. Poznana je matematična povezava med količino, kakovostjo in časom. Produktivnost je produkt količine in kakovosti, deljeno s časom.

Vidimo, da je produktivnost relativna vrednost (veličina), v kateri povsem enakopravno nastopajo našte tri veličine:

a) če neko količino dela opravimo kakovostno zadovoljivo v zelo dolgem času, bo produktivnost majhna.

b) če v določenem času opravimo zelo veliko količino dela, vendar

kakovostno nezadovoljivo je zopet produktivnost majhna.

c) če v določenem času opravimo zelo malo dela, sicer kakovostno zelo dobro je zopet produktivnost majhna.

Skušajmo iz naštetih primerov potegniti nekaj zaključkov:

— ni vredno delati pretirano hitro (velikih količin), če kakovost ne ustreza

— ni vredno delati pretirano dobro (kakovostno (boljše od zahtev potrošnika), če je efekt dela na račun majhnih količin zelo majhen

— delo ali nek proizvodni proces mora teči optimalno, po naprej predvidenih tehnološko — proizvodnih postopkih, tako da bo rezultat (produktivnost) največji. To pa ne bomo dosegli niti pri ekstremno velikih količinah, niti pri ekstremni kakovosti, pa če je proizvodni čas še tako kratek (ekonomska kakovost).

Naš namen je, da počasi preidemo na pojem kakovosti, ki je kot mso že napisali, bistveni element produktivnosti. Na tem mestu ne bomo propagirali borbe za dvig kakovosti do nerazumnih meja, saj smo že spoznali, da so tudi za kakovost postavljene meje, ki so ekonomsko upravičene in

definirane. Žal pa moramo ugotoviti, da je dosežena kakovost v naših TOZD v veliko primerih daleč pod željeno, kar se navzven ne kaže le v visokih stroških proizvodnje, ampak žal tudi v velikem številu reklamacij, ki zmanjšujejo konkurenčnost naših izdelkov.

Novi zakon o standardizaciji in zakon o zunanjetrgovinskem poslovanju dokaj nazorno definirata zahteve po kakovosti izdelkov in uslug in poleg tega tudi odgovornost posameznikov ter TOZD in DO. Žal pa še vidnih rezultatov nismo zabeležili. Zavedati se namreč moramo, da je dvig kakovosti zelo dolgotrajen proces, vezan na velika osebnostna prizadevanja in finančna vlaganja. V danih proizvodnih razmerah je mnogokrat lažje dvigniti količino za 100 %, kot pa v povprečju kakovost izdelkov le za kakšen procent. Količinski dvig proizvodnje je običajno vezan na nova vlaganja, na najemanje nove delovne sile, s čimer pa kakovosti navadno ne dvignemo, ampak jo celo poslabšamo.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Kako odstraniti izgube?

V ponedeljek, 4. 6. je bil na sedežu DPO SOZD Iskra sestanek s predstavniki tistih Iskrinih TOZD, ki so poslovale z izgubo v letu 1978 in v prvem trimesečju letošnjega leta.

Od osmih povabljenih predstavnikov TOZD z negativno bilanco so se, žal sestanka udeležili predstavniki samo štirih povabljenih TOZD, kar vsekakor ni ravno vzpodbudno. Ravnanje in neudeležba predstavnikov ostalih štirih TOZD z izgubami vsekakor ne kaže pravega odnosa in političnega poslušanja, saj je bil namen sestanka tudi po politični plati in liniji pomagati omenjenim TOZD in vzpodbuditi ter mobilizirati vse subjektivne sile, zlasti sindikate, da bi neugoden gospodarski položaj v teh TOZD čimprej izboljšali in odpravili.

Na seji je član PKO Edvard Delopst posamično analiziral vzroke za neuspešno poslovanje omenjenih TOZD, pri čemer bi lahko ugotovili nekaj splošnih značilnosti, ki so v večji ali manjši meri vzrok izgubam v teh organizacijah. Vzroki za slabše poslovanje tičijo v previsokih obrestih za kredite, zastareli tehnologiji in sredstvih za delo ter neustreznih prostorih, v prepočasnem prenašanju inovacij v proizvodni proces, neurejenih dohodkovnih odnosih med posameznimi TOZD in DO, ki so produkcijsko povezane ter v prekomernem zaposlovanju.

Vse te slabosti in pomanjkljivosti je seveda mogoče odstraniti, vendar ne čez noč, temveč s potrpežljivim in skrbnim delom, pri čemer morajo, zlasti akcijsko, samoupravnim in poslovnim organom v omenjenih TOZD pomagati vse družbenopolitične organizacije, zlasti pa še sindikat. In tudi sestanek na SOZD s predstavniki omenjenih TOZD je bil naravnost v tem smislu.

D. Ž.

Z obiska poljske delegacije v Iskri.

Novi proizvodni prostori Tovarne telefonskih enot na Blejski Dobravi

Na Blejski Dobravi so v soboro, 2. junija odprli nove proizvodne prostore Iskrine TOZD Tovarne telefonskih enot. S tem so se 425 delavcem, ki združujejo delo v tem kolektivu, uresničile dolgoletne želje.

Slovesnosti ob otvoritvi proizvodnih prostorov TOZD TEL se je udeležilo veliko uglednih gostov, ki so si z zanimanjem ogledali proizvodni proces in nove prostore. Toda pomudimo se raje ob začetkih Iskrine tovarne telefonskih enot.

Letos mineva deset let, odkar so se pričeli uresničevati dogovori med skupščino občine Jesenice in Iskro Elektromehaniko Kranj o prenosu dela proizvodnje telefonije iz Kranja na Jesenice. Sredi leta 1970 so bili na Blejski Dobravi zgrajeni proizvodni prostori za zaposlitev okrog 150 delavcev v proizvodnem programu justiranja telefonskih relejev in izdelavi žičnih oblik.

Začetek obratovanja Iskre na Blejski Dobravi je velikega pomena in

pomembna prelomnica za zaposlovanje žensk v jeseniški občini. V tem času je bil odstotek zaposlenih žensk v tej občini daleč pod slovenskim povprečjem in v očitnem razkoraku z družbenim interesom za zaposlitev žensk kot osnovo za njihovo enakopravnost z moškimi. Takrat so se ženske največ zaposlovale v administraciji, trgovini, gostinstvu, zdravstvu in družbenih službah.

Rešitev se je pokazala v zgraditvi novih proizvodnih obratov, ki bi omogočali zaposlitev žensk. Tako je leta 1965 Planika odprla svoj obrat v Zabreznici, pet let kasneje je tudi kranjska Iskra ob sodelovanju skupščine občine Jesenice zgradila obrat TEL na Blejski Dobravi.

Spajkanje relejnih enot na Blejski Dobravi.

Kakovost — bistveni element produktivnosti

(Nadaljevanje s 3. strani)

Finančna vlaganja za dvig kakovosti so nujno potrebna in se bodo dolgočasno prav gotovo obrestovala.

Vlagati je treba v moderne, popolnejše stroje, modernjšo tehnologijo, v merilno in kontrolno opremo, v laboratorijsko dejavnost še posebej in na prvem mestu pa v izobraževanje delavcev, prav vseh zaposlenih v TOZD ali DO. Z izobraževanjem človek, delavec, pridobi novo znanje, predvsem se pa osvesti, začne industrijsko misliti in tako mu postanejo pojmi kakovost, produktivnost itd., domači, za vedno osvojeni.

Zapišimo še, da se za dvig kakovosti in produktivnosti borijo v vseh državah pa naj si bodo vzhodne ali zahodne, socialistično ali kapitalistično urejene. Lep primer je Japonska, kjer imajo vpeljene posebne trojke, ki rešujejo nastale probleme v proizvodnji. Trojke so sestavljene iz predstavnikov proizvodnje, tehnologije in kontrole ali razvoja, tehnologije in kontrole, odvisno pač od problema. Te trojke rešujejo nastali problem naprekinjeno tako dolgo, dokler ga ne rešijo, tudi v podaljšanem delovnem času in to celo brezplačno. Sodelovanje v takšni trojki je za vsakega člana kolektiva častno in družbeno priznано. Uspešno delo v trojkah je porok za hitro napredovanje zaposlenih itd. Ni primerno, da bi mi kopirali te kapitalistične metode brez upoštevanja našega samoupravnega socializma. Sama ideja je pa na mestu, da tudi mi formiramo takšne trojke, ki bodo reševale nastale probleme v rednem in izrednem času in glede na vloženo delo ter dosežene rezultate tudi nagrajene. Rezultat takšnega dela ne more izostati in se nam bodo vlaganja v tej smeri prav gotovo obrestovala.

Pojem združevanja dela delavcev v TOZD ali DO moramo razumeti dobesedno. Rezultat OZD je odvisen od delovnega prispevka vsakega posameznika in je to neka vsota posameznih doprinosov v celotni tržni, inovacijski in proizvodni verigi. Zadovoljevanje individualnih in družbenih potreb je pa rezultat uspešnosti poslovanja OZD, torej rezultat naših prispevkov in vlaganj. Vprašali se bomo, zakaj se

potem združujemo, če je skupni rezultat vsota posameznih prispevkov? Odgovor je kratek in enostaven. Združujemo se zato, ker smo združeni močnejši, bolj konkurenčni na trgu, govorimo lahko o specializaciji dela in programov, več lahko vlagamo v nove izdelke, v modernizacijo proizvodnje in ne nazadnje, kakovost izdelkov in uslug bo v takšnem urejenem procesu večja in stabilna.

Doslej smo obravnavali kakovost kot družbenoekonomsko komponento, ki mora imeti ekonomsko podlago. Oprostite mi, če omenjam Japonce, ki so v tem pogledu zopet napravili korak naprej. Kakovosti ne postavljajo več vedno na ekonomske temelje, in se borijo, da postane družben, nacionalni faktor, ki jim odpira pot na vsa svetovna tržišča. Za njih velja le eno vodilo, da mora biti kakovost njihovih izdelkov in uslug boljša od vseh konkurenčnih firm. Pozabiti namreč ne smemo, da je za potrošnika — uporabnika iz dneva v dan bolj pomembna kakovost, čeprav gre na račun cene izdelka ali usluge. Mislim, da ne trdim napak, da velja to že v veliki meri tudi za jugoslovansko tržišče. Ljudje raje kupujejo dobre, zanesljive, kakovostne izdelke renomiranih kupcev, čeprav so v veliko primerih občutno dražji. Še bolj pomembno je to za usluge, ki pa morajo biti še ažurne. Tudi pri nas smo začeli upoštevati angleški rek: „Nisem tako bogat, da bi kupoval poceni“. Moramo pa priznati, da žal visoka cena ni vedno jamstvo za visoko kakovost, kar izhaja iz preslabe konkurence in založenosti našega trga.

Namen tega članka je, da podam nekaj misli o kakovosti in produktivnosti, predvsem pa da vas spodbudim k temu, da pri opravljanju svojega dela vedno mislite tudi na kakovost, na vaš prispevek za dvig kakovosti. Poskusite analizirati svoje delo in videli boste, da lahko le z malo več vestnosti, delovne discipline in lastnega angažiranja zelo mnogo doprinesete k dvigu kakovosti izdelkov in s tem k boljšemu ekonomskemu uspehu OZD, v kateri delate.

Stane Kaukler

PROSTORI SO BILI KMALU PRETESNI

Prvo leto se je v Iskrini tovarni — takrat še obratu Tovarne ATC iz Kranja — zaposlilo 48, že naslednje leto pa 266 žensk. Zaradi prevzema večjih izvoznih zadolžitve in velikega pritiska na zaposlovanje se je število zaposlenih stalno večalo. Vrhunec je bil dosežen leta 1972 s 433 zaposlenimi.

Možnosti za nadaljnji razvoj kolektiva so bile v prvotnih proizvodnih prostorih hitro izčrpane. Le specifičnost proizvodnje, to je velike serije, ozek asortiman in dvoizmensko delo so omogočili proizvodnjo s toliko zaposlenimi ob skoraj povsem zamenjenih normativnih delovnih pogojih. Organizacijo proizvodnje sta mo-

Maksimiljan Erzín je govoril ob otvoritvi.

tela predvsem utesnjenost in pomanjkanje skladiščnih prostorov.

V letu 1975 se je obrat razvil v TOZD. Pokazalo se je, da organizacija brez ustreznega programa, priprave proizvodnje, kadrov in rešitev prostorskega problema ne more načrtovati svojega dolgoročnega razvoja in nuditi ustrezne socialne varnosti zaposlenih. Tako so izoblikovali dolgoročnojšo programsko usmeritev in si začrtali ureditev prostorskega problema.

Helena Klavžar — prva delavka v TOZD TEL.

Glavnim ciljem srednjeročnega načrta se Tovarna telefonskih enot uspešno približuje. Preusmerila se je v proizvodnjo zasebnih central v crossbar tehniki od najmanjših do največjih kapacitet. Veliki napor so usmerjeni v bodočo modernizacijo programa, ker se načrtuje postopen prehod na elek-

Priznanje tudi za SGP Gradbinec.

Priznanje za zasluge pri razvoju tovarne tudi Maksimiljanu Erzínu.

Prvih 16 delavk tega obrata je prejelo priznanja.

troniko. Na področju priprave proizvodnje imajo organizirane vse potrebne službe. Skrbijo tudi za spremembo kadrovske strukture s pridobivanjem novih kadrov, aktivno štipendijsko politiko in z zelo visoko stopnjo izobraževanja ob delu.

TOZD TEL se je doslej organizirala in razvijala v prostorih, ki so bili zgrajeni za 100 do 150 zaposlenih in v najetih prostorih v skupni velikosti 1800 km. metrov in to kar na štirih lokacijah

SOLIDNA OSNOVA ZA NADALJNI RAZVOJ

Utesnjenost, nenormalne delovne pogoje, lokacijsko razdrobljenost, pomanjkanje skladiščnih prostorov, transportnih poti, prostorov za službe, družbeno prehrano, sanitarije itd. — vse to v TOZD TEL rešujejo s pridobitvijo nove proizvodne hale, prizidka in skladišča. Veliko pozornosti so namenili tudi družbenemu standardu, počutju in potrebam zaposlenih. Sedanja skupna površina 5.800 kv. metrov je temelj, na katerem bodo delavci te TOZD gradili naprej.

Vrednost celotne investicije je okrog 40 milijonov din. Brez dodatnih del so bili objekti zgrajeni v okviru predvidenih sredstev in v enem letu, kakot je bilo načrtovano. Ob uspešnem sodelovanju z izvajalci del so proizvodno halo aktivirali že v začetku januarja, prizidek pa v začetku marca letošnjega leta.

S to investicijo smo v okviru DO prebili led na področju zavestnejšega združevanja sredstev posameznih TOZD. Za solidarnost in razumevanje težav se delavci TOZD TEL vsem, ki so jim pomagali na poti k zastavljenemu cilju, iskreno zahvaljujejo.

Razvoj in prizadevanja, ki so bila potrebna za tako hiter in uspešen razvoj TOZD TEL je v svojem govoru izčrpno opisal Slavko Osredkar, predsednik skupščine občine Jesenice, ki je med drugim dejal: „Danes smo veseli in ponosni, da smo lahko prisotni pri otvoritvi teh proizvodnih prostorov, ki pomenijo predvsem ustvarjeni pogoj za novo razvojno obdobje tega Iskrinega delovnega kolektiva. Ko se ob tej priliki oziramo v preteklo obdobje in si obujamo v spomin uspehe pa tudi težave tega kolektiva, tega na počnemo zaradi

zanimivosti pa tudi na zaradi občutka zadovoljstva, ki je sicer gotovo upravičen, ampak da poiščemo vzpodbude za bodoče delo. Uspehi in premaganje ne pravi majhnih težav v preteklem obdobju nas prepričujejo, da je Iskra TEL prizadeven delovni kolektiv, ki bo v te proizvodne prostore vloženi denar gotovo obogatil z novimi delovnimi uspehi in še večjim dohodkom.“

PRIZNANJA SO PREJELI

Ob priliki slovesne otvoritve novih proizvodnih prostorov so podelili tudi priznanja temeljne organizacije in DO Elektromehanike Kranj.

Kot priznanje za delo in njihov doprinos k razvoju TOZD so priznanja temeljne organizacije podelili prvih 16 delavkam, ki so se zaposlile v tem kolektivu. Prejele so jih: Helena Klavžar, Jožica Fon, Vera Rozman, Javorčica Džombić, Karolina Joković, Anamarija Požnel, Marija Fermentin, Ksenija Mlakar, Antonija Podgoršek, Stanojka Cvetanović, Majda Lumpert, Tatjana Piščanec, Sonja Poljanšek, Helena Justin, Nada Brce in Slavica Onič ter vodja proizvodnje Anton Pene.

Za vso poštrevnost in prizadevanja pri realizaciji investicije in sanaciji prostorskih kapacitet TOZD TEL so prejeli priznanja tudi naslenji delavci: Alfonz Medved, direktor Tovarne ATC, Slavko Fatur, direktor tovarne Perles, Ivo Ščavničar, predsednik IS SO Jesenice, Francka Uršič iz Gradbinca ter Gradbinec TOZD ING Jesenice.

Priznanje DO Iskre Elektromehanike Kranj sta prejela Maksimiljan Erzín, direktor TOZD TEL in Franc Žvan, nekdanji predsednik SO Jesenice. M. Erzín je v Iskri zaposlen že 22 let, od leta 1975 je direktor TOZD TEL in je veliko doprinesel k razvoju novih telefonskih central ter organiziranju nove proizvodnje na Blejski Dobravi. F. Žvan je prvi pričel razgovore o oblikovanju obrata, oz. pozneje TOZD Iskre TEL na Blejski Dobravi. Tako ima velike zasluge pri izgradnji tovarne, ki je danes druga po velikosti na Jesenicah, in s tem za rešitev problema nezaposlenih žensk v jeseniškem okolju. Vsem iskreno čestitamo!

Alojz Boc

IZ DELA OO ZSM

Med najbolj aktivnimi v jeseniški občini

Osnovna organizacija Zveze socialistične mladine Slovenije v Iskrini TOZD TEL na Blejski Dobravi je med najbolj aktivnimi v jeseniški občini. V organizacijo je vključenih 183 mladih delavcev, predvsem so to dekleta in žene.

Seveda velja takoj na začetku za-

pisati, da vsi člani niso aktivni, vendar pa ob skupnih akcijah sodeluje večina članov. Dokaz, da so rezultati njihovega dela uspešni je priznanje, ki ga je OO sprejela lani za sodelovanje in aktivnost v kongresnem letu. Dobro sodelujejo v občinski konferenco ZSM Jesenice, predvsem s konferenco mladih delavcev, njen predsednik Miro Kočvar je zaposlen v Iskrinem kolektivu.

Janez Ločniškar, predsednik OO ZSM, s katerim smo se pogovarjali o delu mladih v tej TOZD, je povedal, da so v letošnjem letu že analizirali delo mladih. Posebno pozornost so namenili aktivnosti mladih delegatov, želeli so namreč izboljšati delo posameznih delegatov in delegacij.

Uspešno je tudi sodelovanje s krajevno skupnostjo Bl. Dobrava. Skupaj so organizirali proslavo ob 8. februarju in 8. marcu. V bodoče pa nameravajo sodelovanje še okrepiti, zlasti na področju informiranja mladih in skupnih oblik za usposabljanje. Navezali so tudi stike z OO ZSM TOZD Vzdrževanje v jeseniški Železarni. Skupaj bodo organizirali nekaj seminarjev

(Nadaljevanje na 5. strani)

**TEZE ZA IZDELAVO
SAMOUPRAVNEGA
SPORAZUMA O ENOTNIH
OSNOVAH IN MERILIH
ZA DELITEV SREDSTEV
ZA OSEBNE DOHODKE
V SOZD ISKRA**

Republiški svet zveze sindikatov Slovenije je sprejel stališča o skupnih osnovah in merilih razporejanja čistega dohodka in delitvi sredstev za osebno in skupno porabo. Na podlagi stališč republiških sindikatov in ugotovljenih odnosov delitve v Iskri na tem področju je treba začeti z uresničevanjem omenjenih stališč. V tem smislu je koordinacijski odbor sindikata v Iskri skupaj z ustrezno strokovno službo v Iskri pripravil teze za izdelavo Samoupravnega sporazuma o enotnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke v SOZD Iskra.

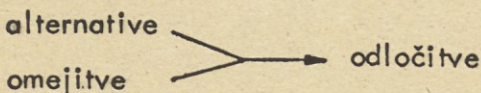
V skladu k sprejetim programom pripravljanja samoupravnega akta smatra koordinacijski odbor sindikata Iskra za potrebno organizirati problemsko konferenco na to temo, na kateri bi skušali oceniti in se dogovoriti za skupno sprejeta stališča.

V tem smislu morajo osnovne organizacije sindikata v Iskri obravnavati te teze, sprejeti ustrezna stališča in jih posredovati do 30. junija letos na naslov: Sekretariat DPO SOZD Iskra, Trg revolucije 3, 11. etaža.

UVOD

Delavec prispeva k uspešnemu delu organizacije s svojim osnovnim prispevkom (z gospodarjenjem) in z dodatnim prispevkom (minulo delo, inovacije).

1. Osnovni delavčev prispevek (gospodarjenje) se formalno kaže v matriki odločanja. Delavec ima za reševanje problemov v organizaciji svoje alternative (čeprav nepopolne), vplivi okolja pa njegove alternative omejujejo na uresničljive odločitve po vzorcu:

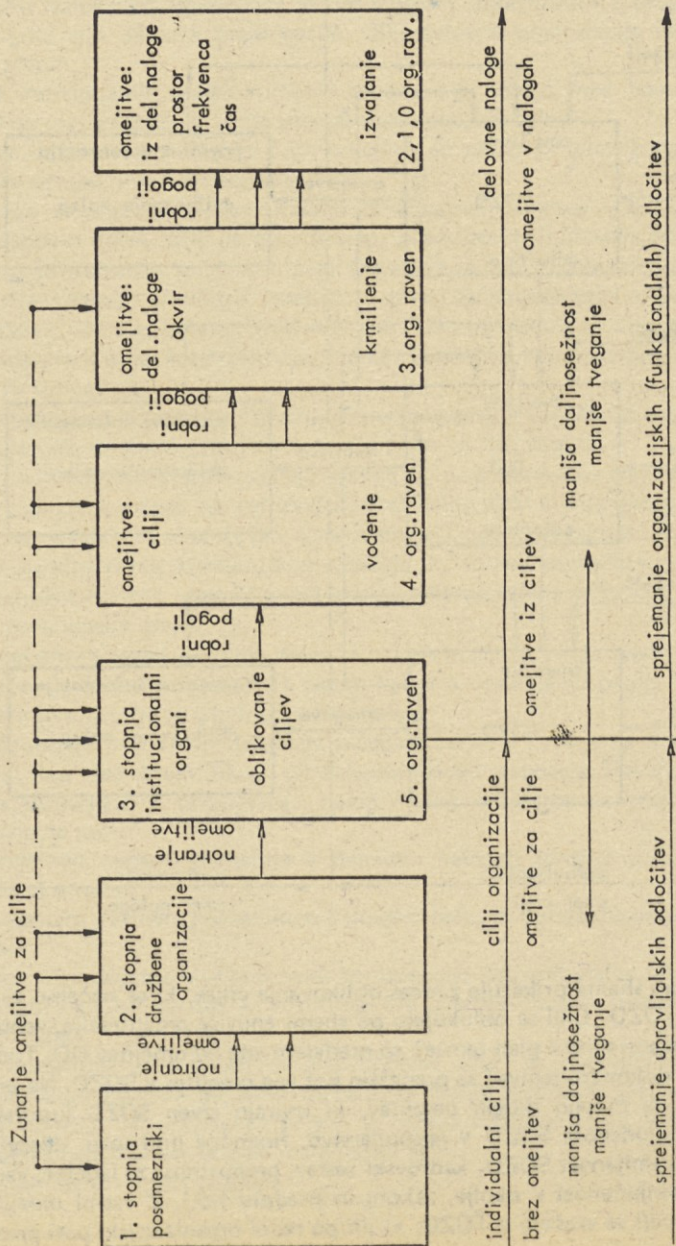
Delavec se s svojimi odločitvami vključuje v organizacijo na dva načina:

- kot upravljalec sodeluje pri oblikovanju ciljev organizacije,
- kot izvajalec opravlja naročene delovne naloge, ki izhajajo iz ciljev delovne organizacije.

V organizaciji morajo cilji načelno temeljiti na koordiniranih odločitvah vseh članov organizacije. Po družbenih in upravnih strukturah dobijo koordinirani cilji na zadnji stopnji svojo končno obliko. V institucijah organizacije se cilji preoblikujejo v delovne naloge, ki se v teh institucijah tudi opravijo.

Proces odločanja v delovni organizaciji prikazuje na 5. strani.

Vloga delavca v združenem delu pri oblikovanju ciljev in opravljanju delovnih nalog

Isti delavec se pojavlja na obeh straneh ločnice (v dvojni vlogi)

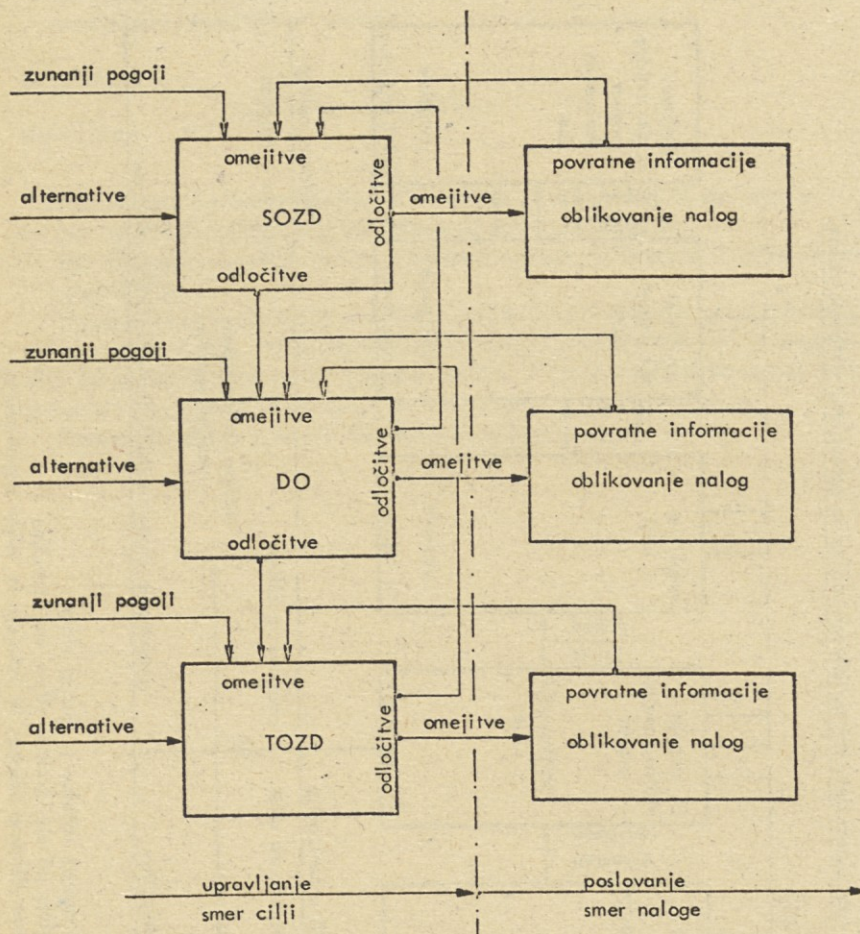
1. kot upravljalec sodeluje pri oblikovanju ciljev organizacije
2. kot izvajalec prevzema delovne naloge, ki izhajajo iz ciljev organizacije.

V Iskri, ki je sestavljena organizacija dela, delavčevo dvojno vključevanje poteka še po eni razsežnosti, ki je izvor nadaljnjih omejitev.

Sprejemanje odločitev v Iskri

Z odločitvijo je določen cilj poslovanja.

Cilj poslovanja je osnovna omejitev v delovni nalogi.

Leva stran sheme prikazuje proces oblikovanja ciljev, ki se načelno začne v kolektivnih TOZD. Cilji se oblikujejo po shemi enovite organizacije, vendar ne prehajajo neposredno v plan temveč so predvsem ena od omejitev DO. Tudi cilji DO še niso dokončni temveč se prenašajo kot ena omejitev v SOZD. Na tej poti dobijo cilji še mnogo drugih omejitev, ki izvirajo izven SOZD (uporabnost izdelkov, vključenost SOZD v gospodarstvo, finančne možnosti, dosegljivost energije, opremljenost SOZD, kadrovski sestav, prepustnost za izdelke, varnostni pogoji, vključenost v okolje, zakoni in predpisi itd.). Z vsemi omejitvami opremljeni cilji se vračajo v TOZD, ki jih po redni organizacijski poti predela v naloge.

Proces oblikovanja ciljev ni tako enosmeren. Oblikovanje se lahko zaplete z vračanjem na vsako od treh stopenj (ker niso bile upoštevane še druge omejitve). Proces oblikovanja ciljev pa še nadalje zapleta razdelitev zunanjih vplivov, ki prihajajo tudi na ravni DO in TOZD. Nadalje zapleta proces še notranja delitev dela. Tudi DO in SOZD lahko s svojim organizacijskim aparatom oblikujeta samostojne naloge, predvsem takšne, za katere je gospodarnejše, da se rešujejo skupaj. Takšno reševanje nalog mora seveda biti koordinirano s preoblikovanjem ciljev v naloge na ravni TOZD.

1. 1 Na odločitvah upravljalca se oblikujejo v koordinaciji z drugimi upravljalci cilji delovne organizacije. Cilji delovne organizacije se izražajo v planih.

Od individualnih ciljev k ciljem organizacije vodijo med koordiniranjem odločitev vsaj tri stopnje, ki jih shematično prikazuje skica.

- Prva stopnja: individualni cilji; omejitve so ohlapne; cilje izražajo bolj ali manj uresničljive želje posameznika.
- Druga stopnja: Omejitve izhajajo iz ohlapnih odnosov v organizaciji ter družbenih norm. Cilji se koordinirajo predvsem v družbenih organizacijah. Stopnja ima lahko več podstopenj. Omejitve za cilje so intenzivnejše.
- Tretja stopnja: Omejitve izhajajo iz položaja organizacije v gospodarstvu (izdelek, tržišče, zakoni, sredstva, ipd.). Na tej stopnji se cilji koordinirajo predvsem v organih upravljanja. Stopnja ima lahko več podstopenj. Omejitve so že intenzivne.

Stopnjevanje je načelno. Posameznikov prispevek k uspešnosti organizacije je intenzivnejši, če sodeluje pri oblikovanju ciljev na višji stopnji.

1. 2 Delavec, kot izvajalec nalog sodeluje pri preoblikovanju ciljev organizacije v delovne naloge ter pri izvajanju teh nalog. Cilji se preoblikujejo v delovne naloge po več stopnjah, ki se ujemajo z organizacijskimi ravnimi.

- Poslovodna raven še intenzivno sodeluje pri oblikovanju ciljev, prevzema pa predvsem njihovo utemeljevanje in uveljavljanje. Njene odločitve so omejitve za programsko raven.
- Programska raven oblikuje delovne naloge in jim ustvarja okvirne omejitve. Raven je še bolj usmerjena k ciljem kakor k opravljanju nalog. Njene odločitve so omejitve za administrativno raven.
- Administrativna raven delovnim nalogam ustvarja konkretne omejitve (prostor, čas, frekvenca), hkrati pa delovne naloge razporeja. Raven je popolnoma usmerjena k oblikovanju nalog. Njene odločitve so omejitve za vse izvajalne ravni.
- Izvajalnim ravnam pomenijo v delovnih nalogah sprejete omejitve za vse izvajalne ravni.
- Izvajalnim ravnam pomenijo v delovnih nalogah sprejete omejitve delovni okvir.

Vsak član organizacije prevzema kombinacijo delovnih nalog, ki so lahko na več organizacijskih ravneh, ki pa morajo biti organski skupek, usmerjen k ciljem organizacije.

2. Z dodatnim prispevkom delavec načelno sicer ne posega v harmonično poslovanje organizacije, lahko pa na posameznih področjih poslovanje bistveno izboljša. Od prispevkov se prvi še odraža na oblikovanje plana, drugi pa lahko izvedbo plana bolj ali manj dopolnjuje.

Posegi imajo dvojen značaj:

- pasivni,
- aktivni.

2. 1 Delavec pasivno posega v boljše poslovanje organizacije tako, da se odreče delu dohodka za povečanje reprodukcijske sposobnosti organizacije. Delavec v organizacijo vloga minulo delo. Če to delo prinaša uspeh, mora biti delavec uspeha deležen.
2. 2 Delavec aktivno posega v boljše delo organizacije predvsem z izumi, inovacijami in izboljšavami. Teh posegov s planom ni možno predvideti. Posegi lahko bistveno izboljšajo poslovanje organizacije. Zato mora biti delavec deležen pri uspehu tega boljšega poslovanja.

1. ELEMENTI DELAVČEVEGA PRISPEVKA K USPEŠNOSTI DELOVNE ORGANIZACIJE

Obseg vloženega dela v delovno organizacijo je seštevek prispevkov vseh delavcev, v vseh nalogah in na vseh izdelkih v omejenem obsegu (npr. mesec).

1. 1 DELAVČEV PRISPEVEK V ŽIVEM DELU

Delavec združuje svoje delo z delovno organizacijo, ko se obveže, da bo svoj delovni čas izpolnil z delovnimi nalogami, pri katerih lahko največ prispeva k uspehu delovne organizacije, pri katerih pa je v največji meri zadoščeno njegovim osebnim interesom. Ker opravljanje delovnih nalog — živo delo — izpolnjuje ves delovni čas, je prispevek iz živega dela nosilni.

Delovna organizacija, ki hoče gospodariti, mora vnaprej poznati obseg dela v vseh delovnih nalogah, ki so potrebne za izdelavo izdelkov v omejenem obdobju; delovna organizacija mora delovne naloge planirati.

Obseg delavčevega prispevka v delovni nalogi je odvisen od:

- intenzivnosti dela v delovni nalogi,
- trajanja delovne naloge,
- kvalitete opravljenega dela,
- porabe delovnih sredstev.

Obseg dela v delovni nalogi izraža enačba:

$$(VD)_i = I_{ni} \cdot T_{ni}$$

$(VD)_i$ obseg (velikost) dela v i -ti nalogi [ED]

I_{ni} normativna intenzivnost dela v i -ti nalogi [ED/h]

T_{ni} normativno trajanje i -te naloge [h]

Pričakovana kvaliteta in gospodarnost, ki ju ne moremo neposredno vključevati v obseg dela, sta v enačbi izraženi, s faktorjem pričakovanja $f=1$.

Izid enačbe pomeni: če delavec dela z normativno intenzivnostjo (I_n) mora končati nalogo v normativnem času (T_n). Izhodiščni pogoj za veljavnost normativnih vrednosti je, da delavec poleg vsebine delovne naloge spoštuje še predvideno delovno metodo (delovna naloga s fiksnimi elementi). Poleg izhodiščnega

pogoja pa sta še dva prav tako važna pogoja, ki ju v enačbi izraža faktor pričakovanja $f=1$ in ki ju zaradi medsebojnega prepletanja ne moremo v enačbi voditi kot neodvisni spremenljivki. To sta pogoja, da je naloga opravljena v pričakovani kakovosti in ob pričakovani porabi delovnih sredstev. Normativni vrednosti (I_n , T_n) zato nista popolnoma neodvisni. Dejansko bi lahko bil obseg naloge (VD) tudi drugačen, če bi bila kakovost dela drugačna od pričakovane ali če bi bila poraba sredstev (material, energija, orodje, stroji) drugačna od pričakovane. Zato je obseg delovne naloge (VD) prědvsem planska vrednost.

Če v delovni nalogi delovna metoda ni predpisana (delo z variabilnimi elementi) delovnega obsega ne moremo določiti niti v prikazani obliki. Če mora delovno metodo oblikovati delavec sam, lahko vse elemente enačbe ugotovimo samo okvirno. Obseg dela v delovni nalogi z variabilnimi elementi je lahko še bolj variabilen, ker nista mnogokrat izraženi niti pričakovana kakovost niti pričakovana poraba delovnih sredstev. Delovne naloge na višji organizacijski ravni imajo več variabilnih elementov. Takšnim delom lahko ugotovimo vrednosti za intenzivnost in seveda tudi za trajanje le orientacijsko iz delovnega cilja. Seveda, če hočemo planirati obseg dela z večjo gotovostjo moramo omejiti variabilnost osnovnih elementov (intenzivnost, trajanje) v čim ožjih mejah (večinoma po podatkih iz evidence). Za obseg delovne naloge z variabilnimi elementi uporabimo enačbo:

$$(VD)_i = I_{oi} \cdot T_{oi}$$

I_{oi} orientacijska intenzivnost dela v i-ti nalogi [ED/h]

T_{oi} orientacijsko trajanje i-te naloge [h]

Kakovost dela in gospodarna poraba delovnih sredstev sta tudi v tem primeru izraženi s faktorjem pričakovanja $f = 1$.

Razlika med obema enačbama ne nastane pri seštevanju pričakovanih prispevkov temveč pri poznejšem obračunavanju učinkovitosti. V prvem primeru

lahko normativno trajanje neposredno kot merilo vhaja v obračun, v drugem primeru pa lahko orientacijsko trajanje uporabimo kot merilo le v omejenem obsegu.

Veličine I_n , I_o , T_n , T_o so elementi, ki določajo o poznejšem delavčevem osebnem dohodku. Načelo samoupravljanja je: če na veličino po merilu vplivajo subjektivne odločitve, o veličini merila sme odločati posameznik le v zelo zoženih mejah (npr. v toleranci $\pm 2,5\%$ — kot primer zato, ker se v statistiki mnogokrat uporablja 5% zaupanje).

INTENZIVNOST DELA V NALOGI (I_n , I_o)

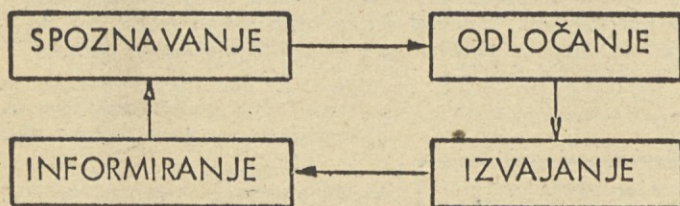
Intenzivnost dela v nalogi navadno vežemo na njegovo zahtevnost. Ker pa je stopnjevanje intenzivnosti dela vezano še na družbeno konvencijo o razmerju med enostavnim in najzahtevnejšim delom, kar ugotavljamo s količnikom sestavljenosti, normativno intenzivnost dela v nalogi neposredno vežemo šele na količnik sestavljenosti. Uporabimo zaporedje:

ZAHTEVNOST SESTAVLJENOST INTENZIVNOST

Zahtevnost dela je grajena na obremenljivosti povprečnega, na delo pripravljenega delavca.

Lestvica obremenljivosti se bistveno razpne, če je delavec na delo intenzivneje pripravljen. Za pripravljenega delavca včasih ni naporno niti takšno delo, ki ga manj intenzivno pripravljen delavec ne zmore. Pri povezovanju elementov zahtevnosti dela v skalo obremenljivosti moramo zato poleg analitičnih elementov obremenjevanja upoštevati tudi analitične elemente pripravljenosti. Ker pa so elementi zahtevnosti izredno raznorodni, je analitična pot edina, ki omogoča razmeroma objektivno ugotavljanje vpliva posameznih analitičnih elementov ter njihovo uravnoteženo seštevanje v analitično vsoto.

Analitični elementi pripravljenosti morajo upoštevati vse značilne faze v procesu odločanja.

Analitični elementi zahtevnosti dela iz pripravljenosti so:

- za spoznavanje → temeljne informacije (izobrazba, izkustva),
- za odločanje → primerjalne informacije (pripravljenost na daljnosežne in tvegane odločitve),
- za izvajanje → umska in telesna spretnost,
- za informiranje → kombinacija temeljnih in primerjalnih informacij (predvsem izkustva)

Analitični elementi obremenitve pomenijo napor za področje človekove osebnosti:

- karakterni (ker ga tveganje bremeni) → odgovornost,
- umsko (ker se umsko utruja) → umski napor,
- telesni (ker se telesno utruja) → telesni in živčni napor.

Vsako obremenjevanje je lahko:

- neposredno,
- dodatno (zaradi človeške in materialne okolice).

Našteti analitični elementi morajo biti za lestvico obremenljivosti harmonično upoštevani.

Ker ugotavljanje zahtevnosti dela v nalogi ni tehnično merjenje, zahtevnost dela mora vrednotiti kolektivni organ. Tudi če tega pogoja ne bi bilo, bi bilo individualno vrednotenje zahtevnosti dela v nalogi preobsežno. Zato moramo naloge enakega značaja zbrati v značilne skupine vzorcev, v katerih posamezne analitične elemente zahtevnosti lahko primerjamo iz opisa ter brez globlje analize. Da bi ohranili primerljivost z nesorodnimi nalogami, pa posamezne vzorce analitično ovrednotimo. Kolektivni organ, ki ugotavlja zahtevnost delovnih nalog, sestavlja le vzorčni katalog zahtevnosti delovnih nalog, odločitev o zahtevnosti naročene konkretne delovne naloge pa prepušča naročniku, ki ga katalog veže v zelo ozke meje (v okviru napake).

Pogoji, da je vzorčni katalog zahtevnosti delovnih nalog uporaben, so:

- šifrant, ki zbira vzorce delovnih nalog, sme imeti največ 100 karakterističnih skupin,
- primeren izbor vzorčnih nalog iz razvida delovnih nalog,
- popolen opis vzorčnih nalog,
- utemeljitev, ki je za vsako zahtevo naslonjena na značilnost dela v vzorcu,
- ovrednotenje vsake zahteve iz utemeljitve; ovrednotenje ne sme biti v navzkrižju z ovrednotenjem po splošni analitični metodi za vrednotenje zahtevnosti dela, ki je v sporazumu priznana kot arbitražna.

Sestavljenost dela. Po zahtevnosti dela primerjamo dela s točkami samo relativno. Vemo samo, da je delo, ki ima več točk, zahtevnejše. Ne vemo pa, kolikokrat je zahtevnejše od dela, ki ima manj točk. Zato tudi ne moremo samo na podlagi zahtevnosti dela ugotoviti delavčevega specifičnega prispevka t.j. normativne intenzivnosti njegovega dela. Delavčev specifični prispevek lahko ugotovimo le, če za delo v delovni nalogi ugotovimo količnik sestavljenosti (B) ki pove, kolikokrat je konkretno delo bolj sestavljeno od dela o katerem menimo, da je enostavno. Količnik sestavljenosti nam pove, kolikokrat neko konkretno delo prispeva k družbeni reprodukciji več od enostavnega dela.

Za prehod od zahtevnosti dela na količnik njegove sestavljenosti sta dve omejitvi:

- Najsestavljenjšemu delu priznava družba samo omejeno vrednost.
- Količnik sestavljenosti je od točk zahtevnosti odvisen prek prehodne krivulje (delitveni model). Analitični elementi zahtevnosti dela se najverneje odražajo na količniku sestavljenosti dela, če je prehodna krivulja premica.

Intenzivnost dela. Količnik sestavljenosti dela izraža samo razmerje, je torej samo številčna vrednost. Ker pa moramo delavčev prispevek izraziti z enotami dela (ED), moramo čas trajanja (h) pomnožiti z izvedeno vrednostjo, ki jo lahko izražajo le enote (ED/h). Pomensko je vrednost pravzaprav delovni prispevek na uro dela, kar drugače imenujemo intenzivnost dela. Številčno izenačujemo intenzivnost dela (ED/h) s količnikom sestavljenosti B (ki je brez dimenzije).

Razlika med I_n in I_o izhaja iz načina vrednotenja zahtevnosti dela.

Iz opisa delovne naloge, za delo v kateri ugotavljamo normativno intenzivnost (I_n) mora biti upoštevano: vsebina dela, metoda dela, normativno trajanje, pričakovana kvaliteta in pričakovano angažiranje delovnih sredstev. V vzorčnem katalogu sestavljenosti del mora imeti vsak vzorec znane vse naštetе prilastke. Načrtovano nalogo primerjamo s tako definirano vzorčno nalogo. Kolikor se nalogi ujemata vsaj v vseh naštetih prilastkih, je delo v njih lahko enako intenzivno. Različna normativna intenzivnost mora biti podprta z različnimi utemeljitvami pri razvrščanju v okviru zahtev.

V delovni nalogi, za katero ugotavljamo orientacijsko intenzivnost (I_o) navadno ne poznamo vsaj enega njenih elementov (načelno metode dela). Podobna naloga v vzorčnem katalogu sestavljenosti dela pa mora imeti utrjene vse elemente, če sploh hočemo ovrednotiti njeno zahtevnost. Če z nalogo v vzorčnem katalogu sestavljenosti dela primerjamo načrtovano nalogo bo ugotovljena intenzivnost dela (I_o) veljala le orientacijsko. Če se pozneje opravljena naloga po metodi dela razlikuje od vzorčne naloge tako bistveno, da to povzroča za več od $\pm 2,5\%$ spremenjeno intenzivnost dela, mora imeti pooblaščen organ pravico, da pri intenzivnosti z drugačno delovno metodo opravljeni delovni nalogi izvede popravke.

TRAJANJE DELA V NALOGI (T_n , T_o)

Normativni čas (T_n) za povprečnega delavca tehnično določimo le, če poznamo delovno metodo in če uporabljamo iz ene od metod vnaprej določenih časov (WF, MTM) izvedene standarde.

Čas, določen s štoparico ima tudi pri znani metodi dela omejitve, da ga nikoli ne moremo ugotavljati na zadosti velikem vzorcu (štopanje dela večjega števila izvajalcev). Zato se čas mora normalizirati (kar je subjektiven poseg) na povprečnega delavca. Normaliziranje pod neugodnimi pogoji dopušča subjektivno oceno s toleranco $\pm 30\%$.

Čas, določen z drugimi metodami (npr. po zapiskih, statično) ima še večjo slabost, ker navadno ni poznana delovna metoda. Čase, določene na takšen način (kolikor seveda absolutno ne prevladujejo tehnološki časi, neodvisni od človeka) uporabljamo samo kot orientacijske čase (T_o).

SESTAVLJANJE INDIVIDUALNIH PRISPEVKOV V SKUPNI PRISPEVEK

Kljub temu, da organizacija ne ve, s kakšnim uspehom bodo njeni člani opravili potrebne delovne naloge, mora skupni delovni prispevek planirati. Kolikor je prispevek dela za planirani prihodek prevelik, lahko organizacija še pravočasno ukrepa (spremeni cilje, revidira obseg prispevka, sprejme prehodne ukrepe itd.).

Skupni delovni prispevek za omejeno obdobje izračunamo s seštevanjem delnih delovnih prispevkov po fazah.

— Prva faza:

$$(VP)_i = \sum_{i=1} (VD)_i$$

$(VP)_i$ velikost prispevkov i -tega delavca [ED]

$(VD)_i$ obseg (velikost) dela v i -ti nalogi [ED]

$$(VD)_i = l_{ni} \cdot T_{ni} \text{ ali } l_{oi} \cdot T_{oi}$$

l ... število delovnih nalog, predvidenih za i -tega delavca

— Druga faza:

$$(MED)_k = \sum_{i=1}^{I=m} (VP)_i$$

$(MED)_k$... masa enot dela za k-ti izdelek (ED)

m ... število delavcev, ki sodeluje na izdelku v organizaciji

— Tretja faza:

$$(MED)_{p1} = \sum_{k=1}^{k=n} (MED)_k$$

$(MED)_{p1}$... planirana masa enot dela za vse izdelke iz živega dela (ED)

n ... število delavcev v organizaciji

Skupni seštevek prispevkov iz živega dela v omejenem obdobju je:

$$(MED)_{p1} = \sum_{k=1}^{k=n} \sum_{j=1}^{j=m} \sum_{l=1}^{l=i} (VD)_l [ED]$$

1. 2. DELAVČEV PRISPEVEK V UPRAVLJANJU

Vsak delavec prispeva k upravljanju že kot poedinec tako, da s svojimi mnenji in odločitvami inštitucijam organizacije določa omejitve pri odločanju.

Delavec intenzivneje prispeva k upravljanju, kadar združuje svoja mnenja in odločitve z drugimi po družbenih organizacijah v koordinirane odločitve, ki inštitucijam organizacije nalagajo konkretnije omejitve.

Delavec najintenzivneje prispeva k upravljanju v inštitucijah organizacije, v katerih se iz vseh omejitev (iz organizacije in zunanje) oblikujejo cilji.

Velikosti prispevka ni možno vezati na trajanje temveč le na intenzivnost prispevka. Delavec, ki je intenzivneje udeležen pri upravljanju prispeva v omejenem obdobju več enot dela.

Alternativna lestvica prispevka:

posameznik — član organizacije	10 ED
aktivni član družbene organizacije	20 ED
aktivni član odbora družbene organizacije	40 ED
član inštitucije v organizaciji	80 ED
predsednik, tajnik družbene organizacije	160 ED
predsednik, tajnik inštitucije	320 ED

SESTAVLJANJE INDIVIDUALNIH PRISPEVKOV V SKUPNI PRISPEVEK

Skupni prispevek iz upravljanja za omejeno obdobje izračunamo s seštevanjem osebnih prispevkov.

$$(MED)_{p2} = \sum_{k=1}^{k=n} (VU)_i$$

$(MED)_{p2}$. . . planirana masa enot dela iz upravljanja (ED)

$(VU)_i$. . . velikost prispevka i-tega delavca iz upravljanja (ED)

n . . . število delavcev v organizaciji

1. 3 DELAVČEV PRISPEVEK V MINULEM DELU

Delavec je svoj delež iz prispevka v minulem delu ustvaril tako, da je del svojega osebnega dohodka žrtvoval za povečano reprodukcijo¹ — predvsem za ustvarjanje učinkovitejših proizvodnih metod in sredstev. Učinkovitost se kaže na manjših stroških sedanje proizvodnje. Lahko jo izračunamo iz tiste komponente stroškov, ki niso posledica boljše organizacije dela.

Prihranek se obračunava v denarju. Možno ga je preračunati tudi v enote dela, kar bi omogočilo priključitev k planiranemu prispevku.

Nimamo še izdelane tehnike za priračunavanje k prispevku delavca pod 1. 1 in 1. 2.

Elementi, ki lahko vplivajo v smeri večjega prispevka so:

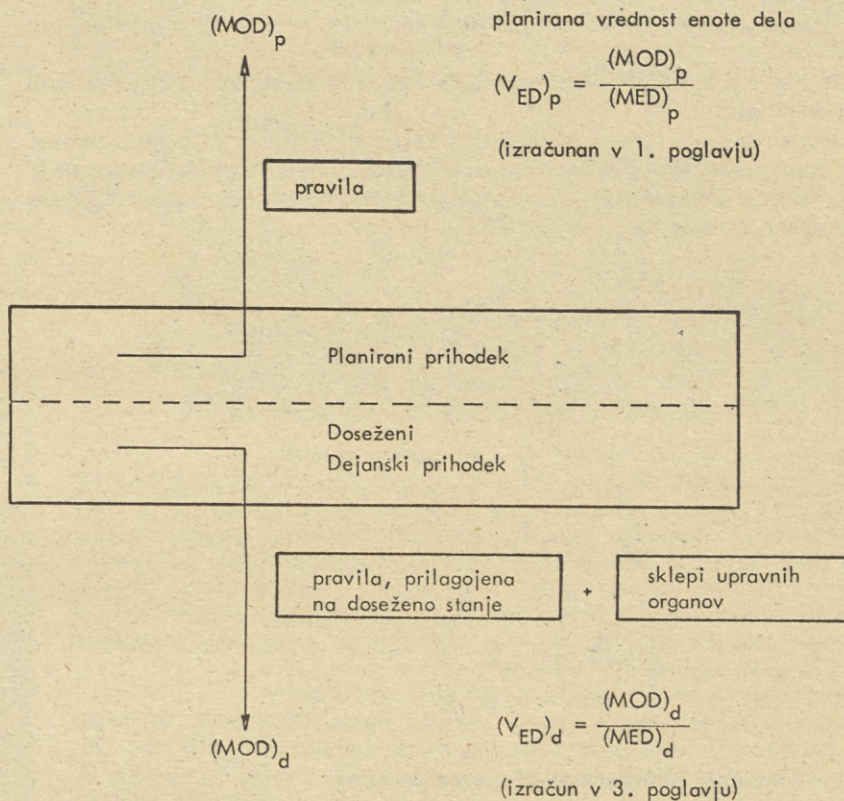
- daljša delovna doba,
- zaposlenost pri delih z večjo intenzivnostjo,
- delo v organizaciji, ki se šele uveljavlja,
- delo v organizaciji, ki se uveljavlja v zaostrenih konkurenčnih pogojih,
- delo v organizaciji, ki odpira narodnemu gospodarstvu novo perspektivo.

Elementi, ki lahko vplivajo v smeri manjšega prispevka:

- delo v konjukturni organizaciji,
- delo v organizaciji, ki glede na sorodne nazaduje.

1. 4 DELAVČEV PRISPEVEK IZ INOVACIJ Delavec svoj delež iz inovacije ustvarja tako, da delovni organizaciji omogoča boljši dohodek. Povečan dohodek mora biti izračunljiv v denarju. Ker pa je vsaka inovacija vezana s stroški, se delež iz inovacije izračunava šele po obračunu. Prispevek inovacije ne moremo upoštevati v planiranem prispevku (v tem primeru to načelno ne bi bila inovacija, razen kolikor ni s planom že povezana kot tveganje). Tudi zato inovacijo upoštevamo kot posebno postavko obračuna s posebnim pravilnikom.

2. POSTAVKE IZ KATERIH USTVARJAMO SREDSTVA ZA OSEBNE DOHODKE

Primerjava:

$$\frac{\text{dosežena}}{\text{planirana}} \frac{(V_{ED})_d}{(V_{ED})_p} \longrightarrow \text{storilnost}$$

3. DELAVČEV DEJANSKI PRISPEVEK K USPEŠNOSTI DELOVNE ORGANIZACIJE

3.1 PRISPEVEK IZ ŽIVEGA DELA (OSNOVNI PRISPEVEK) (obračun)

Dejanski prispevek v delovni nalogi se večinoma ne ujema s planiranim prispevkom.

Razlike v sestavinah prispevka, ki povzročajo, da je delavčev prispevek večji od planiranega:

- Delavec delovno nalogo konča hitreje kakor je planirano. Zato lahko delavec v času, predvidenem za delo opravi več nalog. Intenzivnost njegovega dela je v nasprotnem razmerju s porabljenim časom. Večjo delovno intenzivnost izrazimo z razmerjem:

$$u = \frac{l_d}{l_n} \quad \text{ali} \quad \left(\frac{l_d}{l_o} \right) > 1 ;$$

$$\frac{l_d}{l_n} = \frac{T_n}{T_d} ;$$

$$\left(\frac{l_d}{l_o} = \frac{T_o}{T_d} \right)$$

u ... količnik intenzivnosti prispevka po času

l_d ... dejanska intenzivnost

dela v prispevku (različna od normativne (ali orientacijske) intenzivnosti, ugotovljene iz zahtevnosti dela) (ED/h)

l_n ... normativna intenzivnost dela (ED/H)

l_o ... orientacijska intenzivnost dela (ED/h)

- Delavec delovno nalogo konča z manjšim izmečkom, kakor je bil predviden v delovni nalogi. Posledica je dvojna:
- Ker je v nalogi manj izmečka, je delavec opravil v delovnem času več dela, torej je delal intenzivneje. Večja intenzivnost dela se pokaže v razmerju

$$\frac{(1 - 2p)}{(1 - p)} > 1$$

$2p$... doseženo razmerje slabo opravljenih nalog proti vsem opravljenim nalogam

pplanirano razmerje slabo opravljenih nalog proti vsem planiranim nalogam

- Ker je v nalogi manj izmečka, so manjši tudi stroški za izmeček. Večja gospodarnost dela se pokaže v razmerju:

$$\frac{S'_c}{3S'_c} > 1$$

S'_c v določenem obdobju planirani stroški za izmeček (din) 3
 $3S_c$ v istem obdobju doseženi stroški za izmeček (din)

- Delavec za nalogo porabi manj sredstev, kakor je planirano; stroški v delovni nalogi so torej manjši, kakor planirani stroški. Večja gospodarnost dela se pokaže v razmerju:

V seštevku upoštevamo samo tiste vrednosti, na katere ima delavec vpliv (upoštevati je tudi izmeček).

$$\frac{M' + S'_c + 3S'_c + S'_o + 3S'_o + S'_n + 3S'_n + S'_e + 3S'_e + S'_v + 3S'_v + S'_a + 3S'_a + S'_s + 3S'_s + S'_f + 3S'_f + S'_u + 3S'_u}{3M' + 3S'_c + 3S'_c + 3S'_o + 3S'_o + 3S'_n + 3S'_n + 3S'_e + 3S'_e + 3S'_v + 3S'_v + 3S'_a + 3S'_a + 3S'_s + 3S'_s + 3S'_f + 3S'_f + 3S'_u + 3S'_u} = \frac{1}{3'_s} > 1$$

M stroški za material [din]

S_c stroški za izmeček [din]

S_o stroški za orodje [din]

S_n stroški za naprave [din]

S_e stroški za energijo [din]

S_v ... stroški za vzdrževanje [din]

S_a stroški za amortizacijo [din]

S_s stroški za obresti osnovnih sredstev [din]

S_f stroški za prostore [din]

S_u preostali stroški [din]

'... za znakom pomeni stroške v omejenem obdobju

... označba brez indeksa pomeni planirano vrednost

... indeks 3 pred označbo pomeni doseženo vrednost

Razlike v sestavinah prispevka, ki povzročajo, da je delavčev prispevek manjši od planiranega se pojavljajo v nasprotni smeri.

Analizirane sestavine prispevka veljajo predvsem za delovne naloge s fiksnimi elementi. Pri nalogah z variabilnimi elementi moramo priključiti še sestavine, ki vplivajo na boljše ali slabše uveljavljene delovne organizacije v razmerah na tržišču.

Če bi obvladali vse sestavine poslovanja, bi lahko izračunali količnik učinkovitosti vsakega prispevka iz enačbe:

$$k_u = u \cdot \frac{1 - 2_p}{1 - p} + \frac{S'_p}{(V_{ED})_p \cdot VD'} (1 - 3_{s'})$$

k_u količnik delovne učinkovitosti

u ... razmerje med normativnim (orientacijskim) in dejanskim trajanjem delovne naloge

$$\left(\frac{T_n}{T_d}, \left(\frac{T_o}{T_d} \right) \right)$$

2_p ... dejansko doseženo razmerje izmečka

p ... planirano razmerje izmečka

VD ... planirani obseg (velikost) dela v omejenem času (npr. mesec) (ED)

S ... skupni planirani stroški v enakem času (din)

$(V_{ED})_p$... planirana vrednost enote dela (din/ED)

Najprej moramo ugotoviti, kako se količnik učinkovitosti povezuje z obsegom opravljene delovne naloge. Vsekakor je važno: Če je količnik učinkovitosti $k_u > 1$ ne pomeni, da je delavec opravil k_u -krat več nalog. V resnici je napravil samo u -krat več nalog, k_u -krat pa je bil večji le njegov prispevek k uspešnosti delovne organizacije. Zato lahko rečemo če je $k_u > 1$, da se je intenzivnost njegovega dela v nalogi povečala od

$$I_n \text{ na } (k_u \cdot I_n) \text{ ali od } I_o \text{ na } (k_u \cdot I_o)$$

Čista slika pri računanju prispevka ostaja takrat, kadar delavec dela v pričakovani kvaliteti in s pričakovano porabo sredstev (faktor pričakovanja $f=1$). V primeru od vrednosti v enačbi za „ k_u “ ostane „ u “ (količnik intenzivnosti prispevka po času); takrat še v celoti velja osnovna enačba:

$$VD = I_n \cdot T_n = I_d \cdot T_d = (u \cdot I_n) T_d$$

Obseg delovne naloge je še ohranjen, ker ga še nismo spremenili z vključevanjem kvalitete in gospodarnosti (faktor pričakovanja ostane $f=1$).

$$VD = (u \cdot I_n) T_d$$

V enačbi za obseg dela smo spremenili intenzivnost od I_n na ($u \cdot I_n$) ter uvedli dejansko porabljen čas. Če sedaj zamenjamo „ u “ s „ k_u “ dobimo za obseg dela pri katerem smo upoštevali tudi spremenjeno kvaliteto in gospodarnost dela:

$$VD = (k_u I_n) T_d$$

[ED]

V izrazu se pojavljajo kot delavčev prispevek trije členi, količnik učinkovitosti, normativna intenzivnost dela (I_n je lahko tudi i_o) in dejansko porabljen čas. Razmerje časov $u = T_d / T_n$ ima vlogo le pri računanju k_u .

Elementi dejanskega prispevka so:

k_u ... izračunamo iz enačbe 4) na podlagi evidence

i_n ... normativna (ali orientacijska) intenzivnost dela v nalogi (ED/h); ugotovimo jo s primerjavo iz vzorčnega kataloga sestavljenosti dela v delovni nalogi

T_d ... dejansko trajanje naloge (h); ugotovimo iz evidence

Prikazana pot za izračunavanja prispevkov je sicer neoporečna, ima pa tri velike pomanjkljivosti, od katerih sta zadnji dve odločilni:

- pot dopušča razmeroma velik razpon vrednosti k_u (realno se lahko pojavlja razpon $k_u = 0,2 \dots 1,8$)
- pot zahteva razmeroma precizno planiranje
- pot zahteva izredno precizno evidenco.

To so razlogi, da se odločamo za manj neoporečno analitično pot. Prikazana računska pot naj bi bila predvsem daljni cilj, ki zahteva formalizirano planiranje nalog ter obvladano stroškovno gospodarjenje.

Omejitve za analitično ugotavljanje količnika učinkovitosti (k_u) so:

- Če hočemo izraziti uspešnost delovne naloge, moramo vedeti, po čem v delovni nalogi lahko sodimo, da je uspela. Izbrati moramo merilo. To merilo se

- mora vključevati v sestav z zakonom omenjenih osnovnih meril (količina, kvaliteta, gospodarnost).
- Ko smo izbrali merilo, moramo ugotoviti, katero mesto na tem merilu pove, da je delovna naloga uspela v planiranem obsegu (pomeni, da je rezultat izpolnil pričakovanje).
 - Ugotovimo, katero mesto na merilu je bilo z opravljeno delovno nalogo dejansko doseženo. To mesto je lahko isto kakor pričakovano, lahko pa tudi takšno, ki pomeni manjšo oziroma večjo uspešnost delovne naloge (stopnja izpolnitve pričakovanja).
 - Za posamezno delovno nalogo poiščemo vsa merila, ki kažejo učinkovitost delovnega posega za uspešnost delovne naloge po količini, kvaliteti in gospodarnosti. Vsako od izbranih meril je analitični element za ugotavljanje količnika delovne učinkovitosti.
 - Osnovna enačba za računanje količnika delovne učinkovitosti ima dva člena: eden zajema pretežno količino dela, drugi gospodarnost. Kvaliteta dela se v tej enačbi pojavlja v obeh členih. Že to dokazuje, da je uvrščanje delnih analitičnih meril med tri osnovna merila (količina, kvaliteta, gospodarnost) težavno. Isto merilo lahko pokaže enkrat poseg v količino dela, drugič pa v kvaliteto, skoraj vedno pa v gospodarnost dela (npr. rok za delovno nalogo ali čas pri izvajalcu ali normircu). Zato bomo pri pregledu analitičnih meril upoštevali posamezne dejavnosti kot celoto; ne bomo jih poskušali uvrstiti v eno od osnovnih meril.
 - pri uporabi vsakega analitičnega merila moramo ugotoviti (predvsem statistično), v kakšnem okviru lahko posameznik ali skupina delavcev vpliva na rezultat delovne naloge ali skupine delovnih nalog.
 - Ker je za vsako delovno nalogo ali skupino delovnih nalog navadno možna uporaba različno vplivnih meril, jih moramo razvrstiti po vplivu na uspešnost delovne naloge ali skupine delovnih nalog. Danes dosti dobro obvladujemo le nekatere elemente pričakovanja, npr. količino, in še to le v dveh skrajnostih, kot sta posameznikova hitrost telesnega dela in proizvodni plan delovne organizacije. Zakon o združenem delu pa nam nalaga, da začnemo ugotavljati tudi, koliko posamezni delavci na različnih organizacijskih ravneh prispevajo k doseganju plana proizvodnje. Za takšno ugotavljanje pa moramo metodološko obvladovati rezultate, ki izhajajo iz dela. Idealno bi bilo objektivno obvladovanje vseh elementov, ki izražajo uspešnost dela na vseh ravneh. Vendar se z današnjimi izkušnjami in poznavanjem vsebine dela pri nalogah, pri katerih delovna metoda ni predpisana in poznamo le cilj naloge, lahko poskušamo tudi objektivnosti le čim bolj približati.
 - Vplivnost za delovno nalogo ali skupino delovnih nalog izbranih analitičnih meril moramo izraziti z odstotki, tako da je seštevek vplivnosti vseh teh meril 100 %.
 - Tehnika vključevanja analitičnih meril v skupni rezultat je takale: Ugotovitev po posameznem merilu izrazimo s točkami. Po merilu pričakovano učinkovitost označimo s 100 točkami, največjo učinkovitost z 200 točkami, najmanjšo pa z nič točkami. Ugotovljeno število točk pomnožimo z vplivnostjo merila. Tako pomnoženo število točk seštevamo z na enak način dobljenim številom točk po drugih merilih. Seštevek točk po vseh merilih (gibal se bo med 200 in nič točkami) prevedemo na količnik delovne učinkovitosti (k_u).

- Konkretno delovno učinkovitost izražamo s količnikom učinkovitosti (k_u). Povprečni (pričakovani) količnik učinkovitosti (k_u) je 1.00. Če je ugotovljena delovna učinkovitost delavca večja od pričakovane, je količnik večji od 1, pri podpovprečni učinkovitosti je količnik manjši od 1.
- Za prevajanje točk na količnik delovne učinkovitosti moramo sestaviti model. Najznačilnejše za model je, da 200 točkam ustreza največja dosegljiva vrednost količnika delovne učinkovitosti. Nič točkam ustreza najmanjša dosegljiva vrednost količnika delovne učinkovitosti.
- OZD mora izbrati ustrezen možni razpon količnika učinkovitosti na obeh straneh pričakovanja. Po računski poti je razpon izredno velik. Velikost razpona ($k_{u \text{ maks}} - k_{u \text{ min}}$) je omejena zaradi:
- + družbenega vpliva, to je mnenja kolektiva o vplivnosti delovne učinkovitosti na gospodarjenje (konkretno: kakšen delež pričakovanega osebnega dohodka naj prejme najmanj učinkoviti delavec?); upoštevati moramo predvsem dva pogoja:
 - . razpon naj bo tolikšen, da spodbuja (delavcem naj ne bo vseeno, ali so delo opravili bolj ali manj učinkovito),
 - . razpon naj ne bo tolikšen, da bi se bil s predstavo, ki jo ima delovni kolektiv o sprejemljivi razliki o osebnem dohodku za izvršitev enakega dela zaradi skrajnih učinkovitosti;
- + tehničnoorganizacijskega vpliva, to je definiranosti dela; pri nekaterih nalogah je znan le cilj, pri drugih pa je zraven predpisana tudi delovna metoda – v splošnem lahko pri dobro definiranih nalogah objektivneje ugotavljamo delovno učinkovitost, zato ji lahko pri njih pripišemo večji delež

Za primer naslednja tabela:

Vrsta dela	razpon k_u	k_u maks	k_u min
Znan je cilj; delovna metoda ni znana	$\pm 10 \%$	1,1	0,9
Znan je cilj; delovna metoda ni predpisana	$\pm 20 \%$	1,2	0,8
Znan je cilj; delovna metoda je predpisana	$\pm 30 \%$	1,3	0,7

Količnik učinkovitosti analitično ugotovimo po temle zaporedju.

- Iz pregleda primernih meril izberemo najmanj dve, največ štiri najizraznejša.
- Vsakemu merilu ugotovimo faktor vplivnosti (FV) tako, da je seštevek faktorjev vplivnosti za vsa merila $FV = 1$.
- Vsakemu merilu ugotovimo skrajne meje raztresanja. Najmanjši vrednosti merila prisodimo nič točk, največji vrednosti merila prisodimo 200 točk. Srednji vrednosti na merilu prisodimo 100 točk. Npr. če je najdaljše pričakovano trajanje naloge $SM = 1,6 T_0$ (SM je spodnja meja merila) in najkrajše pričakovano trajanje naloge $ZM = 0,7 T_0$ (ZM je zgornja meja merila), prisodimo trajanju $1,6 T_0 \dots 0$ točk, trajanju $0,7 T_0$ pa 200 točk. Srednje pričakovano trajanje je v tem primeru $1,15 T_0$, ki mu prisodimo 100 točk.
- Število točk merila v konkretni nalogi pomnožimo s faktorjem vplivnosti merila (FV). Na ta način ugotovimo število točk, ki bo dalo v seštevku s ponderiranimi točkami drugih meril števila točk za ugotovitev količnika učinkovitosti v nalogi. Npr. če je bilo dejansko trajanje naloge $T_d = A = T_0$ faktor vplivnosti $FV = 0,5$, bo število točk za seštevek

$$t = \frac{A - SM}{ZM - SM} \cdot 200 \cdot FV$$

$$= \frac{1 - 1,6}{0,7 - 1,6} \cdot 200 \cdot 0,5 = 67 \text{ točk}$$

- Seštevek ponderiranih točk iz vseh meril določa izhodiščno število točk za določanje količnika učinkovitosti. Če smo npr. ugotovili po drugem merilu 23 točk, po tretjem merilu pa 45 točk je skupen seštevek

$$\Sigma t_u = 67 + 23 + 45 = 135 \text{ točk}$$

- Na vrednost količnika učinkovitosti preidemo, če smo prej določili njegov razpon. Če smo se dogovorili za razpon količnika učinkovitosti $R_u = 1,2 - 0,8 = 0,4$, bo njegova vrednost:

$$k_u = 1 + R_u \cdot (\Sigma t_u - 0,5)$$

V primeru $+u = 135$ točk bo vrednost k_u

$$k_u = 1 + 0,4 \cdot (0,005 \cdot 135 - 0,5) = 1,07$$

Vrednost količnika učinkovitosti lahko ugotavljamo tudi s primerno tabelo.

Dejanske prispevke v vseh nalogah, vseh delavcev na vseh izdelkih izračunamo po treh fazah na način opisan za planske prispevke. Rezultat je masa enot dela vloženih v omejenem obdobju z živim delom

$$(MED)_{d1} = \sum_{k=1}^{k=n} \sum_{i=1}^{i=n} \sum_{i=1}^{i=1} (VD)_i \quad [ED]$$

3. 2 PRISPEVEK IZ UPRAVLJANJA (obračun)

$$(MED)_{d2} = \sum_{k=1}^{k=n} (VU)_i \quad [ED]$$

3. 3 PRISPEVEK IZ MINULEGA DELA (obračun)

3. 4 PRISPEVEK IZ INOVACIJ (obračun)

4. DODATKI, KI IZVIRAJO IZ SOLIDARNOSTI ALI DRUGAČNIH POGOJEV

Obdelano že v sedanjih sporazumih.

Izvleček kratic, uporabljen v tezah 8.5.79

A	konkretna vrednost merila
B	količnik sestavljenosti dela v nalogi
FV	faktor vplivnosti
f	faktor pričakovanja
I_d	dejanska intenzivnost dela [ED/h]
I_n	nomativna intenzivnost dela [ED/h]
I_o	orientacijska intenzivnost dela [ED/h]
k_u	količnik učinkovitosti dela v nalogi
$(MED)_d$	dosežena masa enot dela [ED]
$(MED)_p$	planirana masa enot dela [ED]
$(MED)_{p1}$	planirana masa enot dela za živo delo [ED]
$(MED)_{p2}$	planirana masa enot dela za upravljanje [ED]
$(MOD)_d$	dosežena masa sredstev za osebne dohodke [din]
$(MOD)_p$	planirana masa sredstev za osebne dohodke [din]
p	plan { razmerje med slabimi delovnimi nalogami in vsemi delovnimi nalogami
2_p	doseg
R_u	razpon količnika učinkovitosti
S	planiran strošek v omejenem času [din]
$3_{s'}$	dosežen strošek v omejenem času [din]
$3_{s'}$	razmerje med doseženimi in planiranimi stroški v omejenem času
SM	spodnja meja merila
T_d	dejansko trajanje delovne naloge [h]
T_n	normativno trajanje delovne naloge [h]
T_o	orientacijsko trajanje delovne naloge [h]
t_u	točke učinkovitosti

u	količnik intenzivnosti prispevka po času
$(V_{ED})_d$	dosežena vrednost enote dela [din/ED]
$(V_{ED})_p$	planirana vrednost enote dela [din/ED]
r_1	obseg (velikost) dela v delovni nalogi [ED]
VP	velikost prispevka iz živega dela [ED]
VU	velikost prispevka iz upravljanja [ED]
ZM	zgornja meja merila

OPOMBE:

OPOMBE:

OPOMBE:

OPOMBE:

Štart mladinskih delovnih akcij

Z otvoritvijo mladinske delovne akcije „Slovenske gorice 79“ v Dornavi pri Ptuju so se letos uradno začele mladinske delovne akcije v naši republiki. Letos smo jih v Sloveniji organizirali deset, od tega tri zvezne, ki bodo potekale v Posočju, Suhi krajini in na Kozjanskem, republiške pa bodo v Brkinih, Kožbani, Beli Krajini, Slovenskih goricah, Goričkem, Istri in Kobanskem. Na njih bo sodelovalo okoli 5000 brigadirjev iz vse Jugoslavije, opravljali pa bodo predvsem dela na rekonstrukcijah vodovodnega, cestnega in PTT omrežja.

Organiziranje desetih mladinskih delovnih akcij v Sloveniji ni tako malo. To potrjuje, da je mladinsko prostovoljno delo v naši družbi že dobilo mesto in vlogo, kakršno mora imeti. Javnost jih spremlja kot nekaj nujno potrebnega v trenutku in času, katerem živimo. So oblika solidarnosti širše skupnosti do manj razvitih območij, tako v naši republiki kot v vsej Jugoslaviji. Hkrati pa so, to ni fraza, sola mladih, šola kadrov.

Prav zaradi tega jim je potrebno posvetiti še večjo pozornost. Zato so bile priprave na odhod mladinskih delovnih brigad na akcijo letos temeljitejše, da bi tako lahko odpravili vse pomanjkljivosti, ki smo jih zadnja leta pogosto zapažali. Predvsem se bo izboljšalo delo na področju interesnih dejavnosti, kjer bo večja pozornost posvečena kreativnosti in samoiniciativnosti tako posameznika — brigadirja kot celotne mladinske delovne brigade. To potrjuje že dejstvo, ki izhaja iz pravil o organiziranju mladinskih delovnih akcij v SR Sloveniji in iz pravilnika o priznanjih na mladinskih delovnih akcijah, da v letošnjem letu interesne dejavnosti

niso kvalitativno omejene. S tem pa bo moč doseči maksimalno kvaliteto dela na področju vseh interesnih dejavnosti na mladinskih delovnih akcijah.

Boljše priprave na odhod mladinskih delovnih brigad na mladinske delovne akcije se vidi tudi s tem, da mora letos vsak brigadir, ki odhaja na

OGLEDALI SMO SI ZAVOD V DORNAVI

IQ društva za pomoč duševno prizadetim občine Kranj je v sodelovanju z gorenskim društvom za cerebralno paralizo organiziralo ogled zavoda, ki oskrbuje in vzgaja duševno prizadete otroke in mladino iz območja SRS.

V lepem sončnem jutru smo se dne 24. 5. 1979 zgodaj zjutraj odpeljali proti Dornavi. Vseh udeležencev ogleda je bilo 48. Med njimi so bili tudi strokovni delavci, kot so pedagogi, socialni delavci in fizioterapevt. Večina pa je predstavljala starše prizadetih otrok in članov IO društva.

Namen ogleda je bil, da se še pobliže spoznamo z delom naših otrok v zavodu.

Okoli 9. smo prišli v Dornavo. Sprejel nas je ravnatelj zavoda Dušan Parazajda. Po kratkem nagovoru tov. Parazajda, kateri je orisal zgodovino zavoda, smo si ogledali sam zavod. Zavod je bil ustanovljen leta 1953. Bil je prvi te vrste v Sloveniji in eden med prvimi v Jugoslaviji. Ustanovitelj je bil izvršni svet Ljudske skupščine LR Slovenije. Ustanovitev in vse ostalo je bilo poverjeno pokojnemu profesorju dr. Marjanu Borštnarju, po katerem se zavod še danes imenuje.

Zgradba, v kateri je danes zavod, je stari baročni grad v Dornavi pri Ptuj. Po 25 letih dela je zavod drugi dom za 295 otrok. V zavodu je 12 delovnih enot, ki sprejmejo od 33 do 48 otrok. Otroci so razvrščeni v različne specializirane obravnave, odvisne od stopnje duševne prizadetosti. Tako vsak oddelek dela po drugem programu. Zdrav-

stveno ali republiško mladinsko delovno akcijo, prej sodelovati na lokalnih mladinskih delovnih akcijah. To je obvezno za vse evidentirane nove brigadirje, kajti na le-teh se preverja njihova pripravljenost za prostovoljno obliko dela mladih, z raznimi izobraževalnimi oblikami pa dovolj kvalitetno pripravi za vse naloge, ki jih čakajo na zveznih in republiških mladinskih delovnih akcijah.

Upajmo, da bodo tako temeljite priprave mladinskih delovnih brigad obrodile tudi temu ustrezne sadove.

Miro Erzín

stvena dejavnost ima posebni bolniški oddelek tako, da morajo otroci v bolnico le v redkih oz. nujnih primerih. Zavod ima lastno strokovno skupino — team (defektolog, psiholog, psihiater, pediater in socialna delavka). Le psihiater dela enkrat tedensko, vsi ostali pa vsak dan in so delavci zavoda.

S porastom zmogljivosti je raslo tudi število zaposlenih. V letu 1953 je bilo zaposlenih 41 delavcev na 120 otrok, v letu 1978 pa 178 delavcev na 295 otrok. Število zaposlenih je omogočilo dvig kvalitete v obravnavi in izboljšanju delovnih pogojev. Ko smo si ogledali zavod po oddelkih, nam bosta prva dva oddelka ostala v trajnem spominu. Težko si je zamisliti, da se narava lahko tako kruto poigra z nedolžnim bitjem. Večina teh otrok bo glede na duševno prizadetost ostala do konca svojega življenja na ravni dojenčka, tudi telesni razvoj je zelo okrnjen.

Osebe na teh oddelkih mora še posebej skrbeti za red in čistoto, kajti kaj hitro lahko pride do infekcije, če se ne vzdržuje higiena. Ostali oddelki so prilagojeni stopnji prizadetosti gojencev. Zavod ima tudi posebno oddelka za usposabljanje, kot so šivalnica, mizarska delavnica, oddelek za izdelovanje gobelinov in tapiserij, posebna skupina pa skrbi za dela na vrtu. Večina oddelkov je ustrezno opremljena za delovno usposabljanje. Po oddelkih je red in čistota.

Omenim naj še da je umrljivost otrok v tem zavodu ena najnižjih v Jugoslaviji. Ostali podatki, ki smo jih dobili, so bili zelo zanimivi. Z ozirom na število gojencev v zavodu je občina Kranj na prvem mestu z ozirom na število prebivalstva. Najhušji primer pa je primer našega Igorčka, saj ga do danes še nismo uspeli vključiti v noben zavod. Vzrok so prezasedene kapacitete po zavodih širom Slovenije. Ob tej priložnosti nam je dal tov. Parazajda le nekaj upanja, vendar bo potrebno še nekaj časa počakati.

Položaj, kakršnega smo registrirali ob ogledu in pa vloge ki še niso rešene, nam dajo vedeti, da bomo na tem področju morali nekaj storiti, naj si bo to v okviru občine, ali pa v okviru gorenskih regij. Nič ni čudnega, če se starši prizadetega otroka, mladostnika ali odrasle osebe, kateri se izteka življenje, sprašujejo, kaj bo, ko nas me bo, ker ne vidijo rešitve v bližnji prihodnosti za svojo prizadeto osebo.

Ne smemo pa dovoliti, da bo mlada družina zaradi zgoraj omenjenih razmer morda v najboljših letih postala invalidna družina. Kajti praksa je pokazala, da so predvsem matere, ki se poleg službe ukvarjajo še s težko ali težje prizadetim otrokom, zdravstveno že zelo načete. Ne vidimo pa rešitev v tem, če bi mati zapustila službo ali pa da bi bila invalidsko upokojena, in se posvetila samo svojemu otroku.

Po ogledu zavoda smo imeli skupno kosilo, nato pa smo si ogledali še muzej na Ptujskem gradu.

Sproščeni razgovori med vožnjo, ko smo se vračali domov so pokazali, da je ogled zavoda v celoti uspel. Maks Perkovič

Obvestilo

Zaradi razširitve telefonske centrale v DO Iskri Elektromehaniki bo v juniju, juliju in avgustu moten interni telefonski promet. Nekatere linije bodo popoldne in v nočnem času izključene. Prosimo za razumevanje.

Pavla Maček

ZAHVALA

Ob moji upokojitvi se vsem dolgoletnim sodelavcem in ostalim članom TOZD ERO zahvaljujem za darilo. Še enkrat prav lepa hvala vsem skupaj, obenem vam želim veliko uspehov pri delu in dobro počutje v TOZD

Jože Bertolanič
TOZD ERO.

INDUSTRIJA IZDELKOV ZA ŠIROKO POTROŠNJO

TOZD SPREJEMNIKI

Predlog za izvajanje programirane investicije v dveh fazah

Glede na nastalo problematiko združevanja sredstev za letno udeležbo v okviru DO in SOZD Iskra ter ob zmanjšanih možnostih pridobitve ustreznih investicijskih kreditov za izvedbo celotne programirane investicije v višini 316 milijonov, je bil izdelan osnutek predloga za izvedbo investicije v dveh ali več fazah.

Investicijski elaborat temelji na proizvodnem programu, katerega je naša TOZD načrtovala v srednjeročnem obdobju in je kot tak sestavni del srednjeročnih načrtov DO in SOZD. Predloženi osnutek prve faze investicije ima namen doseči čim večjo stopnjo načrtovanega proizvodnega programa za tiste artikle, ki so na tržišču iskani, povečati izvoz in predvsem akumulativnejšo proizvodnjo. Tako bi zagotovili izvajanje celotne investicije, ki predstavlja končno sanacijo sredstev za proizvodnjo in pogojev dela v naši TOZD.

V ta namen je izdelana groba analiza obstoječega proizvodnega programa (pokalkulacije) za zadnje četrtletje 1978. Tako lahko ugotovimo, da sta najakumulativnejša proizvodna programa ojačevalne naprave in transformatorji, skoraj isto stopnjo akumulativnosti pa izkazujejo tudi predkalkulacije za Hii-fi program. Najmanj donosno proizvodnjo predstavljajo radiaparati in stabilizatorji. Odločanje o preusmeritvah, odnosno pospeševanju posameznih programov pa seveda ni možno brez kvantifikacije udeležbe pri pokrivanju celotne mase fiksnih stroškov poslovanja.

Ukrep, ki ga je potrebno izvršiti, da bi realizirali cilj povečanja akumulacije s čim manjšimi investicijskimi naložbami je pri upoštevanju razmer na tržišču in pričakovanju konjunktura sledeč:

— zadržati proizvodnjo manj akumulativnih programov na obstoječi ravni, saj je plasman še vedno nesopen — to velja za RA stari program in stabilizatorje. Povečati proizvodnjo ojačevalnih naprav in transformatorjev do maksimalne plasmanske možnosti z uvedbo razširitve in vpeljave druge izmene ter uvesti čimprejšnjo redno proizvodnjo Hii-fi s pridobljenim instrumentarjem in opremo v prvi izmeni. Drugo izmeno pa bi uvedli po končanem uvajanju in obvladovanju te nove in zelo zahtevne problematike.

O nujnosti takojšnjega pristopa k investiranju govorje knjigovodski podatki o sedanji vrednosti vseh osnovnih sredstev. Po revoluirizirani vrednosti, ki znaša 17.470.000 din odpade na tehnološko opremo (stroji, galvanika, sitotisk, orodjarna, instrumentarji itd.) 1.910.000 din. Vrednost zgradbe, pohištva, vozil, razvoja, pisarniške oprema itd., pa znaša 15.560.000 din.

Za zagotovitev proizvodnih sposobnosti predlagamo, da v prvi fazi investiranja zanjemo naslednje naložbe:

1. izgradnja hale na južni strani obstoječe mehanske delavnice v kateri bo nova galvanika z razstrupljevalnico, kompresorska postaja in skladišče metalov z razrezom pločevine — cca 1000 kv. m

2. izgradnjo hale na severni strani mehanskih delavnic v kateri bi locirali dejavnost proizvodnje transformatorjev, TVS (z obstoječo zalivalnico) in preselili proizvod-

njo zvočnih elementov iz Štorij. Upošteva-joč idejne projekte in izdelano tehnologijo za te dejavnosti bi znašala ta površina cca 1200 kv. m. S tem se sprosti cca 500 kub. m površin v obstoječi hali mehanskih delavnic za povečanje proizvodnje mehanskih sestavov.

3. Izgradnja skladiščne hale locirane poleg opisane hale 2. S tem bi se omogočilo saniranje skladiščena in sprostile bi se površine stare stavbe (prizemlje, skladišče elementov) za ureditev prostorov potrebnih za delitev hrane, finančnoracunovodskega inženiringa.

4. Ob hali opisani pod 2. in 3. točko pa je potrebno zgraditi pripadajoči del sanitarnega trakta s čemer se sanira obstoječe stanje

Opisano bi predstavljalo izgradnjo površin 2500 kv. m. oz. cca 50 % načrtovanih gradenj investicijskega elaborata. Glede izbora nove opreme, ki je z investicijskim elaboratom predvidena je izvršena groba ocena prioritete investiranja v prvo fazo. Predlagamo naslednje grupe osnovnih sredstev po nujnosti naložbe:

1. Zamenjava dotrajanih strojev in opreme, katerih izpad bi onemogočil posamezne dejavnosti v celoti (škarje za razrez pločevine, nekaj stiskalnic in podobno).

2. Nova osnovna sredstva za novo zgrajene površine (galvanska oprema, kompresorji, navijalni stroji itd.)

3. Dopolnitev najpotrebnejših osnovnih sredstev, ki bodo omogočile povečanje proizvodnje ojačevalnih naprav in transformatorjev ter delno usposobitev orodjarne.

Tako reducirana specifikacija domače opreme, predstavlja iznos cca 26.000.000 in 56.000.000 predvidenih v končni fazi po cenah septembra 1978. V tem iznosu je že tudi zajeta vrednost opreme, ki smo jo nabavili do III. meseca 1979 (stiskalnica, telefonska centrala itd.).

Vrednost uvožene opreme v prvi fazi investicije bi znašala cca 23.000.000 din od celotne predvidene vrednosti 41.631.712 po cenah per september 1978. V tem iznosu je že upoštevana vrednost opreme iz uvoza v višini 15.000.000 din instrumenti, stroji (1.100.000 DM).

Ker je definitivni izbor opreme odvisen od tehnoloških zahtevkov bomo v stanju izdelati dokončne specifikacije domače in uvožene opreme šele po osvojitvi tega predloga, da bodo načelne odločitve iskale izdelavo aneksa k obstoječem investicijskem elaboratu in zagotovitev izvedbe predložene prve faze investicije in njenega finansiranja.

Če štejemo zgoraj najvedene ocene investicijskih naložb po cenah per september 1978, ugotovimo vrednost I. faze investicije v višini 104.000.000 din v neto iznosu.

Po obstoječi metodologiji ekonomskega inštituta ljubljanske banke o zavarovanju investicijske naložbe za podražitve pa se vrednost formira v višini cca 146.000.000 din. Definitivni iznos pa bo pokazal aneks k investicijskemu elaboratu.

Za investicijski odbor
Stanislav Pavlin

Delo OO ZSM v TV Pržan

Delo mladinske organizacije v preteklem letu je bilo dokaj uspešno, čeprav z doseženimi rezultati ne moremo biti povsem zadovoljni, saj nismo v celoti dosegli cilja, ki smo si ga zastavili z akcijskim programom. Ugotavljamo tudi da OO ZSM še nima take vloge, katero ji daje naša samoupravna družba. Po letni konferenci ZSM v začetku marca pa do danes smo izvedli naslednje akcije:

Že takoj na začetku naj omenim, da smo v pomladnih mesecih lanskega leta izvedli skupaj s sindikatom štiri interne delovne akcije, katerih se je udeležilo po deset članov našega kolektiva (število je bilo omejeno zaradi pomanjkanja orodja). Delali smo na urejanju zelenic in okolice tovarne.

Zvezne delovne akcije na izgradnji proge Šamac—Sarajevo sta se udeležila dva naša mladince.

V aprilu je potekala priprava na že tradicionalno proslavo 1. maja, katero je pripravila naša OO ZSM. Takrat so naši mladinci sodelovali z recitalom, vojakji vojašnice Boris Kidrič s svojim orkestrom, OŠ Alojza Kebeta pa je nastopila s šolskim zborom.

V maju se je skupina naših mladincev udeležila srečanja mladih naše DO na Vrhniki, kjer smo si tudi ogledali rojstno hišo Ivana Cankarja. Delegacija naše OO se je udeležila proslave Koroških kurirjev v Koprivnici na Koroškem ter ob tej priložnosti pionirjem OŠ podarila gramofon.

Pred nastopom kolektivnega dopusta smo izvedli akcijo, s katero smo povečali število članov naše OO, ob tej priliki pa smo uresničili sklep konference o povečanju članarine ter hkrati prešli na računalniško obračunavanje članarine. Tako je danes v naši OO ZSM 265 mladincev, od tega je 210 mladink in 55 mladincev. Da je naša TOZD po strukturi zaposlenih zelo mlada nam lahko pove podatke, da je od skupno 779 zaposlenih 316 mladih delavcev ali 40,5 %, žal pa je kvalifikacijska struktura zelo slaba, saj 244 mladih delavcev ima nedokončano, ali pa končano osnovno šolo in samo 72 pridobljeno kvalifikacijo ali končano strokovno šolo. Še

slabše razmerje pa je pri mladinkah, katerih je 205 polkvalificiranih in le 22 z večjo kvalifikacijo.

Da bi izboljšali kadrovsko strukturo, naša TOZD štipendira 59 dijakov in študentov in sicer na poklicnih šolah 29 dijakov, na srednjih šolah 16 in na fakulteti 17 študentov. Prav tako se ob delu izobražuje 45 naših delavcev na različnih šolah.

Prav tako je v naši OO ZSM zelo pisana narodnostna sestava, saj je 37,6 % delavcev iz drugih republik SFRJ.

Lani smo aktivno sodelovali skupaj s sindikatom in ZK pri obravnava pomembnejših sporazumov in pravilnikov.

Sodelovali smo tudi pri lanskeletnih volitvah v samoupravne organe in SIS, tako da mladino v teh organih zastopa 33 mladincev, in sicer v DS 7 mladincev, PO 2, komisiji za delovna razmerja 2, komisiji za OD 1, komisiji za VIU 2, komisiji za samoupravne akte 1, disciplinski komisiji 1, sekretariatu ZK 3, IOS 3, zboru združenega dela 1, SIS za kulturo 1, ZIS za vzgojo in izobraževanje 2, SIS za socialno varstvo 3 in SIS za raziskovalno dejavnost 1. Žal pa moramo ugotoviti, da ti mladi delegati ne zastopajo stališča OOOZSM, pač pa v večini primerov nastopajo s svojimi lastnimi stališči.

Lani smo aktivno sodelovali v KS ZSM IŠP, kot tudi z vojakji vojašnice Boris Kidrič iz Šentvida. Predstavniki naše OOOZSM so se udeleževali prireditve v vojašnici, vojakji pa so sodelovali na še omenjeni prireditvi 1. maja. Prav tako smo organizirali medsebojno srečanje na področju športa, skupina vojakov pa je prišla na obisk v tovarno ter si ogledala našo proizvodnjo.

Žal pa ugotavljamo, da je lani zamrlo sodelovanje z OOOZSM KS Šentvid, s katero smo v preteklosti dokaj dobro sodelovali. Ker je v sestavi naše TOZD tudi obrat v Višnji gori, v katerem pa mladina že nekaj časa ni delovala, smo obiskali obrat ter v pogovoru z mladinci dali pobudo za ponovno oživiljanje tamkajšnje OOOZSM.

Lani, 16. septembra se je skupina mla-

(Nadaljevanje na 6. strani)

Med najbolj aktivnimi v jeseniški občini

(Nadaljevanje s 4. strani)

npr. o položaju in vlogi ženske v naši družbi in v svetu, o resoluciji ZSMS in ZSMJ.

Posebno pozornost namenjajo obveščanju. Redno izdajajo svoje glasilo, v katerem obravnavajo probleme mladih v združenem delu, dogajanja v TOZD, pri tem ne pozabljajo na obujanje tradicij NOB, na prispevek iz zgodovine delavskega gibanja, SKOJ ipd.

Velikokrat organizirajo pohode in razna športna srečanja, vedno več je tudi sodelovanja na mladinskih delovnih akcijah. Izvedli so dve lokalni delovni akciji pri urejanju okolice TOZD. V zadnji, ki so jo izvedli 31. maja, so opravili 80 ur prostovoljnega dela in uredili okolico tovarne. Delo

bodo nadaljevali, ko bo treba saditi okrasno grmičje na zelenicah.

Zadovoljni so tudi s sodelovanjem z ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami v tovarni. V bližnji prihodnosti bodo storili vse, da bi še bolj uspešno delovali. Več pozornosti bodo namenili izobraževanju, pridružili se bodo tudi akciji OK ZSMS „Približajmo knjigo mladim“.

Mladi v kolektivu TOZD TEL na Blejski Dobravi niso prav nič drugačni od drugih, v OO v kranjskih tovarnah naše delovne organizacije. Srečujejo se s podobnimi problemi, podobne ali celo enake so njihove akcije. Njihov cilj pa je skupen — cilj vseh nas: lepši jutri, boljši medsebojni odnosi in uveljavitev čim ustrežnejših družbeno-ekonomskih odnosov.

Alojz Boc

Komisija za kulturno dejavnost pri sindikalni konferenci DO Iskre Elektromehanike in Foto-kino sekcija Iskra pri Foto-kino klubu „Janez Puhar“ v Kranju prireja

v čast dneva republike

A. VII. Iskrino razstavo fotografij

B. I. Iskrino razstavo barvnih diapozitivov

Dela naj na izviren način prikazujejo sodelavce in njihova dela pri: kulturno umetniških dejavnostih, tehničnih dejavnostih, športu, rekreaciji, konjičkih, odihu, potovanjih in doma.

C. V. festival amaterskega filma — prosta tema

Pogoji za sodelovanje:

- Pravico sodelovanja imajo člani SOZD Iskra
- Vsak avtor lahko pošlje največ:
 - 10 fotografij velikosti 30 x 40 ali izvedenke iz tega formata;
 - 10 barvnih diapozitivov 5 x 5 ali 7 x 7 cm — zasteklena
 - 3 filme formata 8 mm ali super 8 mm
- Žiriji bodo predložena samo tista dela, ki še niso bila prikazana na Iskrinih razstavah in festivalih.
- Dela morajo biti označena z običajnimi podatki.
- Dela bodo ocenjevale strokovne žirije. Člani žirij bodo določeni naknadno. Odločitve žirij so dokončne.
- Nagrade:
 - V vseh treh skupinah (A, B in C) bodo podeljene: zlata medalja za posamezno delo in za kolekcijo, srebrna medalja za posamezno delo in za kolekcijo, bronasta medalja za posamezno delo in za kolekcijo.
 - Najboljši avtorji bodo še posebej nagrajeni s praktičnimi nagradami.
- Vsi avtorji bodo dobili katalog in priznanje za sodelovanje.
- Organizator si pridržuje pravico reproduciranja del za propagandne namene, ki sidiijo v okvir razstav in festivala.
- Organizator se obvezuje, da bo s sprejetimi deli ravnal pazljivo, vendar pa ne odgovarja za poškodbe, ki bi nastale med transportom.
- Koledar
 - Sprejem del do 18. 10. 1979,
 - ocenjevanje 25. 10. 1979,
 - razstava — festival: 22. 11. 1979,
 - vračanje del do: 31. 12. 1979.
- Dela pošljite v varnih ovitkih na naslov: Sindikalna konferenca Iskra Elektromehanika za Foto-kino sekcijo Iskra Savska loka 1 64000 — KRANJ ali pa jih oddajte članom izvršnega odbora sekcije.

Prilpravljalni odbor

Reorganizacija po programu

Kot smo že pisali, je lani dala sindikalna organizacija pobudo, da bi to TOZD s 1070-članskim kolektivom reorganizirani v več temeljnih organizacijah. Komunisti so na letošnji konferenci ta predlog precizirali in določili rok za reorganizacijo: 1. 1. 1980. Staneta Božič, sekretarja OO ZK v Šentjerneju, smo povprašali, kako poteka delo pri reorganizaciji.

Sekretar OO ZK TOZD Upori Stane Božič.

„Kot se je na konferenci OO ZK TOZD Upori izoblikoval predlog, bomo reorganizacijo izpeljali do roka. V ta namen smo izvolili komisijo, ki je takoj začela s konkretnim delom in njeno delovanje bi stnil nekako takole:

— pripravila je rokovnik za pripravo samoupravnih aktov in javno razpravo o predlogih. Nalogo bodo opravile strokovne službe DO.

— pripravljen je predlog Delavskemu svetu TOZD Upori, da razpiše referendum za novo organizacijsko shemo.

— postavljen je rok in vsebina spremembe Samoupravnega sporazuma o združevanju v DO Industrije elementov.

— pripravljen je predlog in utemeljitev za ustanovitev treh TOZD: Upori, Potenciometri s hibridi in Industrijska elektronika v Kostanjevici, del režijskih služb, ki bodo opravljale dela in naloge za vse 3 TOZD pa postane del Skupnih služb IEZE.

— ostane 5 osnovnih organizacij

V Zvezni republiki Nemčiji dobro prodajamo

Zahodna Nemčija je za vso Iskro zelo zanimivo prodajno področje. Tja izvažamo precej direktno, precej pa je blagovne menjave tudi prek kooperacij. Tretjino vsega izvoza v ZRN predstavljajo elementi za elektroniko. Zato smo prosili vodjo prodaje v našem zastopstvu — Iskro Elektronic v Stuttgartu Mirana Ralco, naj nam pove, kako prodajajo naše elemente in kakšne perspektive se kažejo na tem področju.

Vodja prodaje v Iskri Elektronic v Stuttgartu Miran Ralco.

Letos načrtujemo, da bomo prodali za 9 milijonov mark naših elementov za elektroniko na zahodnonemškem trgu. To predstavlja pri-

bližno tretjino izvoza Iskre v ZRN. Kot je letos ugodna konjunktura, smo pričakovali več. Povpraševanja je dovolj in naročil ne manjka. Toda povprašujejo, kot povsod po svetu, kupci elementov po kompletnem asortimentu, se pravi po družinah elementov.

Ker pa so nekateri artikli izostali, je pogostokrat tudi drugo blago ostalo doma. Tako smo kljub konjunkturi nekoliko zaostali za načrti, čeprav smo celoten izvoz Iskre dobro realizirali, saj smo prodali v prvih štirih mesecih že za 31 % celotnih količin, ki naj bi jih letos izvozili v ZRN. Za tem dobrim rezultatom pa nekoliko zaostajajo elementi, kot sem že rekel.

Vzrokov za izpade je več. Največja sta verjetno za Trbovlje premajhne zmogljivosti in nekatere tehnične težave v Uporih v Šentjerneju, natančneje v Potenciometrih.

Lani smo naredili posebno akcijo, da bi pospešili prodajo elementov in mislim, da smo uspeli. Tako lahko rečemo, da je za nas konjunktura v

Zahodni Nemčiji normalna, razen nekaj zastojev pri proizvajalcih zabavne elektronike. Precej barvnih televizorjev leži na zalogi, ker je pač povpraševanje premajhno. Prav ti pa so naši največji kupci, kot na primer Blaupunkt, Grundig in drugi.

Prav zato želijo vsi, ki se ukvarjajo z izvozom v Iskro, da bi tovarne elementov pohitele še bolj kot doslej z razvojem in prehodom na proizvodnjo profesionalnih elementov, oz. elementov za profesionalno elektroniko. Tako bi si zagotovili sicer zahtevno novo tržišče, ki pa ni v tolikšni meri odvisno od trenutnih sprememb, kot zabavna elektronika. Ta je namreč v velikih amplitudah. Tako poskoči povpraševanje in z njim proizvodnja za olimpiado in podobne prireditve. Poklicna elektronika je sicer manjši kupec, pač pa bolj stalen in zanesljiv.

Pa še nekaj je: po letu 1980 bodo prenehale PAL licence in tako bo postala proizvodnja barvnih televizorjev v zahodni Evropi neznanka. Kaj bo prišlo z daljnjega vzhoda? Obstaja ve-

lika možnost, da bodo vse bolj prodajali TV sprejemniki z velikimi ekrani, ki jih na vzhodu že prodajajo. Ti proizvajalci pa so daleč bolj konkurenčni s ceno, kvaliteto in količinami TV sprejemnikov.

Ze to je dovolj velik vzrok, da moramo pohiteti s tehnološkimi in razvojnimi prizadevanji in se pripraviti na čas po letu 1980. Takrat bi za nas bilo lahko usodno, če bi bili tako, kot zdaj pretežni dobavitelj elementov za zabavno elektroniko. S tem pa bi seveda bila naša trgovina manj tvegana in bolj enakomerna.

Pri povečanih dobavah elementov za profesionalno elektroniko bo treba povečati in kvaliteto dvigniti prodajni servis. Tu gre namreč za manjša naročila, točneje — za zelo kratke roke in dobavo franco hiša. Zato bomo morali več razmišljati o lastnih skladiščih pri svojih firmah, ali pa o zalogah pri distributerjih. Hkrati se moramo zavdati, da elementi za poklicno elektroniko zahtevajo visoko kvaliteto, zanesljivost in najnižje možne tolerance.

Marljivo delo sindikata v Kostanjevici

„Že eno leto imamo samostojno osnovno organizacijo sindikata in mislim, da smo se kar dobro znašli. Aktivno smo se vključili v javne razprave o samoupravnih aktih, zlasti je bilo mnogo zanimanja ob razpravah o poslovnih rezultatih“, je povedala predsednica OO sindikata v poslovni enoti Industrijske elektronike v Kostanjevici Dragica Lešnjak.

Poslovna enota Industrijska elektronika v Kostanjevici je del TOZD Uporovnih elementov iz Šentjerneja. Dela imajo dovolj. Ta 75-članski kolektiv v dislocirani delovni enoti vse bolj diha in odloča samostojno, ima lastno OO ZSS, svojo OO ZK in v kratkem bodo ustanovili tudi svojo OO ZSM. So namreč sredi priprav za ustanovitev lastne TOZD, za kar imajo vse pogoje, zlasti še zaradi lokacije v Kostanjevici.

Imajo dobro organizirano delo sindikata. To se je pokazalo zlasti ob razpravah o poslovanju in ob sprejemanju samoupravnih aktov. Ustanovili

so 5 sindikalnih skupin, kjer imajo vsi zaposleni možnost neposrednega vpliva in odločanja o delu in razporejanju ustvarjenega dohodka. Tako so letos sklenili, da bo treba več sredstev nameniti za stanovanjsko gradnjo, kar je razumljivo, saj je kolektiv zelo mlad in mlade družine rabijo lastne strehe.

Tudi z obveščanjem so se spoprijeli in ga kar dobro organizirali. Predsednica sindikata Dragica Lešnjak pravi, da je še največ vredna govorjena beseda na sestankih sindikalnih skupin. Tako vsa vprašanja sprti razčističujemo in vsakdo ima priložnost sprožiti tisto, kar ga zanima.

S športom se organizirano bolj malo ukvarjajo, nekateri člani se bolj angažirajo „na terenu“. Pač pa je bilo letos ob zbiranju prijav za letovanje veliko zanimanja za počitniškovanje ob morju.

Najaktualnejša tema pogovorov v kostanjevski Iskri pa je gradnja nove tovarne, ki jo bodo, kot upajo, zgradili že letos. Tako bodo dobili nove funkcionalne prostore, delo bo lažje in bolj zdravo. Iz kostanjevškega gradu, kjer zdaj gostujejo, jih že priganjajo k selitvi, ker bi prostore rabili za druge namene.

F. Kotar

INDUSTRIJA IZDELKOV ZA ŠIROKO POTROŠNJO

Delo OO ZSM v TV Pržan

(Nadaljevanje s 6. strani)

dincev naše OOZSM udeležila srečanja mladih SOZD ISKRA v Čermošnjah v Beli krajini. Vsi mladinci so se tudi udeležili pohoda, ki je bil organiziran v počastitev tradicij NOB.

Kot je značilno za nekaj let nazaj, tako je tudi lani dejavnost OOZSM proti koncu leta zamrla, kar je verjetno posledica pogostega dela v podaljšanem delovnem času v montažah zaradi povečanega povpraševanja po naših izdelkih v tem letnem času.

V januarju 79 smo izvedli v naši TOZD anketo o reševanju stanovanjske problematike mladih. Predvidevali smo, da bodo mladinci pristopili z vso resnostjo k izpolnjevanju vprašalnikov, vendar smo od 270 oddanih anketnih listov prejeli nazaj le 103 ali slabih 40 %. Odziv je bil skromen zlasti v orodjari in skupnih službah. Pri obdelavi 103 prispelih anketnih listov smo ugotovili naslednje:

— da je 18 mladincev v starostni grupi od 15—20 let, 48 mladih v mejah med 20 in 25 let in 5 nad 25 let,

— da je 79 mladih z osnovno šolo, 11 z PS in 9 s SS,

— da je 62 mladih s skupno delovno dobo 1—2 leti, 15 s skupno delovno dobo 3—4 leta, 14 z delovno dobo 5—6 let in 7 z daljšo delovno dobo.

Iz teh podatkov lahko razberemo, da velika večina mladih delavcev ima zelo majhno delovno dobo, ter da jim je zaposlitev v naši TOZD prva. Zaskrbljujoče je podatek, da z večjim št. del. let št. mladih naglo upada, kar kaže na zelo veliko fluktuacijo med mladimi prav v obdobju prvih dveh let svojega dela.

— 33 mladih je odgovorilo, da ima rešeno stanovanjsko vprašanje, vendar moramo ta podatek vzeti z rezervno, saj večina stanuje pri starših (31) in se bo pri večini prej ali slej pojavilo stanovanjsko vprašanje. 62 jih stanuje kot podnajemniki v izdanih sobah s souporabo sanitarnih prostorov ter s še enim do dvema podnajemnikoma v isti sobi.

— za stanovanje jih 27 plačuje do 800 din, 13 jih plačuje 800—1000 din, 18

jih plačuje 1000—1200 din, 15 od 1200—1500 din in 9 več kakor 1500 din. — stanovanjsko vprašanje rešuje z varčevanjem 24 mladincev; 67 pa ne, ta podatek nam mora biti razumljiv, saj večina mladih delavcev ne more stanovanjsko varčevati zaradi majhnih OD, saj 63 mladih ima manjše OD od 4000 din, 18 jih ima od 4000—5000 din, 11 jih ima več kot 5000 din.

Januarja smo prav tako organizirali v popoldanskem času mladinsko srečanje mladincev naše OOZSM. Na tem srečanju smo predvidevali, da bi se ob glasbi in plesu tudi pogovarjali o aktualnih problemih naše OO ZSM s prisotnimi mladinci. Udeležba na tem srečanju pa je bila skromna, tako, da smo se s prisotnimi mladinci nekoliko bolj sproščeno pogovarjali o naši pretekli dejavnosti ter dejavnosti v prihodnje.

V februarju je v našo TOZD prišla na obisk delegacija Republiške konference ZSMS. Na skupnem sestanku smo se najprej pogovorili o dejavnosti naše OO ZSM ter o problemih, ki se pojavljajo pri nas in v drugih OO ZSM. Po končanih pogovorih so si gosti ogledali proizvodnjo v naši TOZD.

Po razpisu OK ZSM za letošnje mladinske delovne brigade, in po razpisu, ki smo ga izvedli v naši TOZD, se je za letošnje MDB prijavilo 16 mladincev. Ker se zaradi objektivnih razlogov vseh 16 mladincev ne more udeležiti MDB, je predsedstvo OO ZSM predlagalo štiri mladince, kateri se bodo udeležili letošnjih zveznih del in akcij.

V aprilu smo se dogovorili, da bomo ob dnevu mladosti organizirali dvodnevni mladinski izlet v Pomurje in Štajersko.

Omeniti velja, da smo v vsem tem obdobju zgledno sodelovali z ostalimi družbeno-političnimi organizacijami v TOZD in izven nje ter aktivno sodelovali pri obravnavah samoupravnih sporazumov in pravilnikov, katerih je bilo v tem času dovolj.

Na koncu bi omenil, da to poročilo služi tudi kot gradivo za letošnjo konferenco OO ZSM Iskra TV Pržan, zato pozivam vse člane OO ZSM, da se aktivno vključijo v razpravo o tem poročilu.

Predsednik OO ZSM Bojan Demšar

Predsednica sindikata Dragica Lešnjak.

ISKRA — INDUSTRIJA ELEMENTOV ZA ELEKTRONIKO, n.sol.o. LJUBLJANA

TOZD NAPRAVE IN ORODJA, n.sol.o., Lj., Stegne 17

objavlja

potrebo po sklenitvi delovnega razmerja za opravljanje del in nalog:

1. REZKANJE — za orodja, opremo in rezervne dele
2. BRUŠENJE — za orodja, opremo in rezervne dele
3. SPLOŠNA KLJUČAVNIČARSKA DELA
4. DELAVKA V STISKALNICI — za štancanje polizdelkov

Pogoji: pod tč. 1, 2 in 3 končana poklicna šola ustrežne smeri pod tč. 4 osnovna šola — možnost priučitve.

S kandidati se sklene delovno razmerje za nedoločen čas s polnim delovnim časom in preizkusnim delom 60 dni.

S stanovanjem TOZD ne razpolaga. Pismene prijave z dokazili sprejemamo na naslov: ISKRA — IEZE, TOZD Naprave in orodja, Ljubljana, Stegne 17 petnajst dni po objavi.

ISKRA — Industrija elementov za elektroniko, n.sol.o.

TOZD TOVARNA TEHNIČNE KERAMIKE, n. sub.o., Ljubljana, Pipanova pot 18

objavlja

1. Potrebo po sklenitvi delovnega razmerja za nedoločen čas s šestimi delavci za opravljanje del: VZDRŽEVANJE VRTALNIH STROJEV

Pogoj: končana osnovna šola, brez prakse, s posebnim pogojem uspešno opravljenega testa ročnih spretnosti. OD: 4.500—5.000 din
Delavcem bomo s posebnim programom uvajanja omogočili pridobitev strokovne usposobljenosti za delo na vzdrževanju vrtalnih avtomatov. Za kandidate, ki jih veseli poklic ključavničarja je to ugodna priložnost in solidna osnova za pridobitev tovrstne strokovne izobrazbe in delovne usposobljenosti. Delo fizično ni naporno, zahteva pa vestnost in natančnost.

2. Potrebo po sklenitvi delovnega razmerja z enim delavcem za opravljanje del: VZDRŽEVANJE STROJEV IN ORODIJ

Pogoj: končana poklicna šola ključavničarske smeri in eno leto delovnih izkušenj v stroki. OD: od 7.000 do 8.000 din

Prijave za sklenitev delovnega razmerja sprejema 15 dni po objavi ISKRA—IEZE, TOZD Keramika, Pipanova pot 18.

ISKRA—IEZE

TOZD Tovarna specialnih elementov in materialov Ljubljana, Tržaška 2

vabi k sodelovanju delavce za opravljanje naslednjih opravil in nalog

1. VODENJE RAZVOJNO RAZISKOVALNEGA ODDELKA

Področje dela je vodenje in samostojno raziskovalno delo na elektronskih elementih v temeljni organizaciji. Od kandidatov pričakujemo visoko izobrazbo, da imajo končano fakulteto za elektrotehniko in vsaj pet let delovnih izkušenj pri delu v razvoju elektronskih elementov; pasivno znanje dveh tujih jezikov. Osební dohodki so od 11.160 din dalje.

2. SAMOSTOJNA RAZVOJNO RAZISKOVALNA DELA na področju elektronskih elementov

Od kandidatov pričakujemo visoko izobrazbo, da imajo končano fakulteto za elektrotehniko in vsaj tri leta delovnih izkušenj v razvoju elektronskih elementov; pasivno znanje tujega jezika. Osební dohodki so od 9.660 din dalje.

3. SAMOSTOJNA RAZVOJNO RAZISKOVALNA DELA na področju elektromehanskih elementov

Področje dela je samostojno razvojno delo na preklonkih in drugih elektromehanskih elementih. Od kandidatov pričakujemo visoko izobrazbo, da imajo končano fakulteto za strojništvo in vsaj tri leta delovnih izkušenj v razvoju elektromehanskih elementov; pasivno znanje tujega jezika. Osební dohodki so od 9.660 din dalje.

4. SAMOSTOJNA RAZVOJNO RAZISKOVALNA DELA za razvoj in projektiranje elementov za linijsko PTT opremo.

Od kandidatov pričakujemo višjo ali srednjo izobrazbo, da imajo končano I. stopnjo elektro fakultete ali elektrotehnično srednjo šolo in vsaj 5 let delovnih izkušenj na področju PTT opreme; pasivno znanje tujega jezika. Osební dohodki so od 9.660 din dalje.

5. ZAHTEVNA FINOMEHANSKA DELA

Področje dela je izdelovanje prototipov za razvoj in finomehanska dela v mehaniki servisni delavnici temeljne organizacije. Od kandidatov pričakujemo, da imajo končano poklicno šolo — finomehanik in dve leti delovnih izkušenj. Osební dohodki so od 5.670 din dalje.

6. POMOŽNA DELA V RAZVOJU

Področje dela je pomoč razvijalcem v razvojno raziskovalni enoti temeljne organizacije. Od kandidatov pričakujemo, da imajo končano poklicno šolo — radiomehanik, RTV mehanik ali TT mehanik in da imajo vsaj dve leti delovnih izkušenj. Osební dohodki so od 5.670 din dalje.

7. IZDELAVA PODSESTAVOV ZA ELEKTROMEHANSKE ELEMENTE

Področje dela je montaža in sestava elektromehanskih elementov. Od kandidatov pričakujemo končano osnovno šolo in damajo ročno spretnost za drobna dela (spajkanje). Predhodno bo opravljen preizkus ročne spretnosti. Osební dohodki so od 4.650 din dalje.

Delo se združuje za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Podrobnejše informacije dajemo kandidatom na neobveznem ustnem razgovoru. Vloge sprejemamo v 15 dneh po objavi na naslov: ISKRA TOZD SEM — Tržaška 2, Ljubljana, Kadrovska služba.

Na referendumu »ZA« statute

Na osnovi postopka reorganizacij-
skih sprememb, ki spremljajo samo-
upravno organiziranost delovne or-
ganizacije Iskra-Avtomatika, smo delavci
njenih TOZD in delovnih skupnosti
30. 5. 1979 z referendumom odločali
o sprejemu svojih statuten.

Delavci združujemo delo v svojih
TOZD in delovnih skupnostih z na-
menom, da bi z izvajanjem določenih
del skupnega pomena prispevali k raz-
voju združenih temeljnih organizacij in
delovne organizacije ter zagotovili so-
cialistično samoupravne družbeno-
ekonomske odnose. Združujemo ga,
da bi zadovoljevali svoje osebne, skup-
ne in splošne družbene potrebe in
interese ter uživali sadove svojega
dela. Družbenoekonomske in druge
samoupravne pravice uresničujemo s
svobodno menjavo dela, ko izvajamo
določena dela skupnega pomena in
uporabljamo sredstva, ki so v upravlja-
nju združenih temeljnih organizacij.

S statutom delavci urejamo pred-
vsem naslednja vprašanja:

- notranjo organizacijo
- samoupravljanje delavcev
- delegatska razmerja
- medsebojna delovna razmerja
- pridobivanje dohodka in plani-
ranje dela
- obveščanje
- ljudsko obrambo in družbeno
samozasčito itd.

Izhajajoč iz njegove vsebine lahko
rečemo, da predstavlja statut za vsako
TOZD, oz. delovno skupnost skelet
njene notranje organizacije in samo-
upravljanja.

V času javne razprave in poprejšne
obravnavne na zborih, so se delavci
Avtomatike lahko podrobno seznanili
z besedilom svojih statuten in dali
dopolnilne predloge. Svoj delež so v
času javne razprave prispevale tudi
družbenopolitične organizacije, pred-
vsem sindikat, ki je obravnaval spr-
ejeta stališča do predlogov in pobud
za sprejem in ponovno opozoril de-
lavce na pomembnost omenjenega
samoupravnega akta.

Rezultati referenduma v TOZD in
delovnih skupnostih, ki so vsled reor-
ganizacije tudi sprejemale nove statute
so naslednji:

- delovna skupnost za skupne za-
deve — 85 % ZA

- delovna skupnost za opravljanje
administrativno-strokovnih, pomožnih
in tem podobnih del za TOZD skup-
nega pomena, DS₂ — 35 %

- delovna skupnost za administra-
tivno-strokovne zadeve, DS₁ — 81,3 %
- TOZD Tovarna sestavnih delov
in delovnih sredstev — 78,22 %

- TOZD Tovarna naprav in ele-
mentov za energetiko in telein forma-
tiko — 74,2 %

- TOZD Tovarna programskih
stikal in relejev — 88,74 %

- TOZD Tovarna stikalnih in za-
ščitnih elementov — 81,55 %

- TOZD Razvojni inštitut —
81,7 %

- TOZD Trženje — 73,6 %
- TOZD Projektiranje in gradnja
sistemov — 66,3 %

Zaskrbljujoč je rezultat v DS₂ kjer
referendum ni uspel, saj je za sprejem
glasovalo komaj 35 % delavcev. Kje so
vzroki; verjetno na tem mestu ne
bomo mogli ugotoviti. Razlogov je
lahko več; od slabe priprave javne in
poprejšne obravnave, do nezadostne
angažiranosti sindikata ali pa že v
samem dejstvu, da je omenjena delov-
na skupnost organizacijsko-kadrovsko
še neizpopolnjena in neenotna.
Vendar ti razlogi še ne morejo biti
opravičilo za takšen rezultat.

Po sprejetju svojih statuten bodo
delavci v TOZD in delovnih skup-
nostih izvolili organe delavskih svetov
in s tem nadaljevali izgradnjo svoje
notranje organizacije, ki je eden izmed
temeljnih pogojev za nemoteno delo.

S.D.

TOVARNA DELOVNIH SREDSTEV

Število poškodb v tej TOZD je bilo
enako kot v obravnavanem obdobju
lanskega leta, za več kot 100 % pa se
je zmanjšalo število dni bolovanja.
Delavci so utrpeli samo poškodbe na
očeh, vzrok pa je predvsem v tem, ker
se še vedno uporablja stisnjen zrak kot
pripomoček za izpihovanje odlitkov,
pri tem pa vse česče pozabimo na
uporabo zaščitnih očal.

TOZD KOMERCIALA

Obravnavana temeljna organizacija
je bila ustanovljena letošnjega 1. ja-
nuarja, zato ne moremo pripraviti pri-
merjave s poškodbami v lanskem letu.
Glede na število poškodb pa je resnost
zaskrbljujoča, saj je bilo za zdravljenje
potrebno 15,6 delovnega dne. Ker so
se poškodbe zgodile na odprmi
končnih izdelkih, mora vodja skla-
dišča posvetiti tej problematiki po-
sebnost pozornost. Za poškodbe nog sta
bila delavca na bolovanju 49 delovnih
dni, en delavec pa a se je zdravil tri
dni za poškodbo na roki.

DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB

Število poškodb in število delovnih
dni bolovanja se je v DSSS zaskrblju-
joče povečalo. Naj omenimo dve ne-
sreči, ki sta se zgodili v delavski re-
stavraciji. Le-ti sta bili posledica
urezov z jedilnim priborom in krožni-
kom. Za ozdravitev teh dveh nesreč
sta delavki porabili 12 delovnih dni.

Kljub temu, da nesreč v „dvo-
rišnih“ TOZD Avtoelektrike ni ravno
zaskrbljujoče veliko, pa služba varstva
pri delu pripravlja že v tem mesecu
vzgojno predavanje za vse tiste de-
lavce, ki so utrpeli kakršnokoli
poškodbo pri delu v prvih treh
mesecih letošnjega leta. To novost
moramo vsekakor pozdraviti, saj ima
jasen cilj: čim manj zmanjšati nesreče
pri delu in s tem odpraviti hude ma-
terialne posledice posameznikov in
družbe.

M.R.

Nastop pred Titom

Nepozaben je bil nastop deset tisoč
mladih iz vse naše domovine ob rojst-
nem dnevu tov. Tita, 25. maja v Beo-
gradu. Impozanten je bil pogled na
nastopajoče, na raznobarno vihravo
mladost, ki je prinašala pozdrave Titu,
mladosti, partiji, svobodi in miru.

Med nastopajočimi smo opazili
tudi šeststo mladink in mladincev v
zelenih oblačilih, ki so spominjala na
modrozeleno reko Sočo in nehotne
smo pomislili, da ni bil zgolj slučaj, da
so za njihova oblačila izbrali to barvo.
To so bili mladi iz Nove Gorice, ki so
letos zastopali našo republiko na tej
edinstveni prireditvi, ne samo pri nas,
pač pa tudi v svetu.

Občudoval sem jih že v novogori-
škem športnem parku. Vadili so celih
štirinajst dni po sedem ur dnevno,
zato uspeh ni izostal.

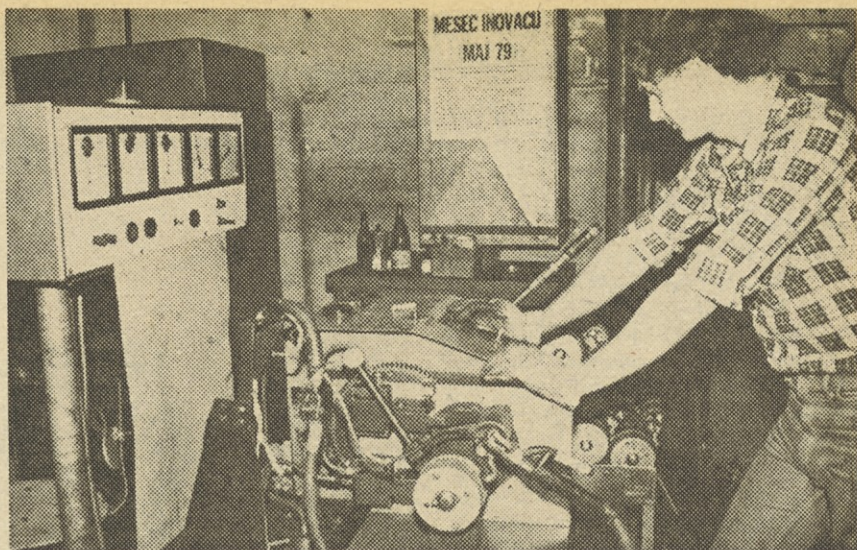
Med nastopajočimi sta bili tudi
Lenčka Kranjc in Vesna Leban, učen-
ki šolskega centra za blagovni promet
v Novi Gorici. Njuna razigranost, njun
ponos še vedno izpričujejo nekaj
nepozabnega, kar bo ostalo večno v
spominu. Njuno pripovedovanje o
nastopu v Beogradu je bilo tako živo,
da sem se počutil, kot bi bil sam med
množico nastopajočih.

Kako ste sprejeli vest, da bodo
letos novogoriški srednješolci nastopili
na osrednji prireditvi ob predaji šta-
fete tov. Titu v Beogradu?

V šoli je dobesedno završčalo. Bili
smo zelo veseli in skoraj nismo mogli
verjeti, da bomo prav mi nastopali
pred našim dragim voditeljem, ko mu
bo izročena štafeta s pozdravi milijon-
ov jugoslovanskih mladink in mladinc-
ev, pionirjev, delovnih ljudi, vsega
prebivalstva naše socialistične Jugo-
slavije. Že nekaj dni po tej prijetni
novici smo pričeli z vajami, ki so tra-
jale šest do osem ur dnevno, celih šti-
rinajst dni. Kaj hitro, vsaj nama se je
zdelo tako, smo se naučili dokaj za-
htevnih elementov, saj se je res hitro
približeval čas odhoda v Beogradu.

S posebnim, svečano okrašenim
vlakom smo prispeli v Beograd, kjer so
nas že čakali vojaški avtobusi in nas
odpeljali v kasarno 4. julij, kjer smo
vse dni tudi spali. Mladi fantje, ki slu-
žijo vojaški rok v tej kasarni, so nam
ljubeznivo odstopili svoje „vojaške
krevete“, sami pa so si uredili začasna
ležišča pod šotori. Že naslednji dan
smo ustali ob petih in odšli na stadion
JLA, kjer smo se pridružili drugim
nastopajočim iz vse Jugoslavije.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Gornji posnetek je nastal v tovarni velikih zaganjalnikov v novogoriški Avto-
elektriki, prikazuje pa končno kontrolo zaganjalnika AZJ — 3KW. To je po-
polnoma nov izdelek, ki teče po tekočem traku komaj nekaj dni, namenjen pa
je za kamionsko in traktorsko industrijo. Prve količine teh novih izdelkov so
izdelali za potrebe Torpeda iz Reke in za IMP iz Rakovice pri Beogradu. V
prihodnje pa imajo v načrtu, da bodo s tipi zaganjalnikov iz družine AZJ
zadovoljili tudi potrebe TAM, FAMOS in ostalih proizvajalcev traktorske in
kamionske industrije.

„Zgodilo se je prejšnji teden“ imajo naslov najnovejše slikovno* informacije
opremljene s pripadajočim tekstom, ki jih vsak teden izobesijo na oglasno desko
v novogoriški Iskri Avtoelektriki. Ta slikovni material jim tedensko dostavlja
agencija Tanjug iz Beograda, prikazuje pa najaktualnejše dogodke, ki so se
zgodili v preteklem tednu v domovini in tujini. Med zaposlenimi je za tak način
prikazovanja najvažnejših dogodkov iz domovine in tujine, pa tudi tistih, ki se
zgodijo v sami delovni organizaciji veliko zanimanje, saj vsi res nimajo možnosti
brati dnevnega časopisa.

DELOVNA ORGANIZACIJA BATERIJE ZMAJ

Zmaj pesti precejšnja fluktuacija

„Gospodarske organizacije so gotovo v neenakopravnem položaju z
negospodarstvom, saj v večini primerov ne morejo zagotoviti tako visokih
osebnih dohodkov in še marsičesa drugega ne, kar vse vpliva na odliv
strokovnega kadra v neproizvodno sfero — različne samoupravne interes-
ne skupnosti, občinske službe, upravne organe, različne biroje in druge
ustanove,“ meni vodja kadrovske službe v delovni organizaciji Zmaj
Franci Smolič.

V letošnjem prvem četrtletju je
Zmaj zapustilo 22 delavk in delavcev,
na novo pa se jih je zaposlilo 37. Pro-
centualno je znašala fluktuacija
5,23 % in je bila za to obdobje ne-
normalno visoka.

Največ odhodov in prihodov je bilo
v obeh temeljnih organizacijah Zmaja
— v ljubljanskih Baterijah in delno
Specialnih baterijah v Šentvidu pri
Stični, torej v neposredni proizvodnji.

Vzroki za prenehanje delovnega
razmerja so različni. Na prvo mesto so
tisti, ki so zapustili Zmaj, uvrstili pre-
selitev na novo lokacijo, veliko je bilo
tudi takšnih, ki se med poskusnim
delom niso izkazali, mnogi so odšli
zato, ker niso bili zadovoljni z delov-
nimi pogoji in višino osebnih dohod-
kov, med pomembnejše vzroke pa
vsekakor velja uvrstiti še neurejeno
otroško varstvo, neurejene stanovanj-
ske razmere in nenazadnje tudi mož-
nost napredovanja, saj je Zmaj majhna
delovna organizacija.

Preselitev tovarne v Stegne je
marsikaterega dolgoletnega Zmajevca
primorala, da si je delo poiskal bliže
svojemu domu. Odrezanost Stegen od
mesta seveda ni le problem te delovne
organizacije, pač pa vseh Iskrašev, ki
na Stegenskem kompleksu preklinjajo
neurejene avtobusne zveze, različne
obvoze in zapornice pred Litostrojem
in v zadnjem času tudi „parne in
neparne“ avtomobilske omejitve.

Prav problemu prevoza na delo so v
Zmaju namenili vso pozornost. Zaradi
nerazumevanja nekaterih prevoznih
organizacij, zlasti Viatorja, pa se
Iskraši še vedno vozimo na delo in z
dela kot živina“, je v teh „prijetnih“
vročih dneh dejal nekdo iz bližnje
Industrije elementov za elektroniko.
Kot na dlani je, da se bo odliv delav-
cev v druge „bližje“ organizacije —
proizvodne ali neproizvodne — nada-
ljeval vse dotlej, dokler bodo Stegne
dejansko odrezane od Ljubljane.

Vprašanje neustreznih delovnih

pogojev gotovo v Zmaju ne more biti
več med pomembnejšimi vzroki za
zapuščanje te delovne organizacije:
nova tovarna je sodobno urejena,
čista, aklimatizirana, skratka takšna,
kakršno bi si človek samo zaželel.

Pred nedavnim so v Zmaju tudi
dvignili osebne dohodke tistim, ki so
imeli doslej najnižje. Zato računajo,
da bo to nekoliko zavrlo odhode
v druge delovne organizacije. Nikakor
pa ne bodo mogli v tako kratkem času
rešiti stanovanjskih problemov nekate-
rih mlajših sodelavcev, čeprav so tudi
na tem področju naredili veliko.

Med vzroke, zakaj so zapustili
Zmaj, so nekateri navedli tudi pro-
blem otroškega varstva. Podobno, kot
ostala vprašanja za povečano fluktu-
acijo, je tudi ta problem še kako pri-
soten na celotnem Iskrinem Stegens-
kem kompleksu. Zmaj je gotovo
premajhen, da bi ga reševal samostoj-
no, žal pa neke usklajene akcije med
Iskrinimi „stegenskimi“ organizacija-
mi ni in jo, kot vse kaže, tudi kmalu
ne bo. O tem že dolgo samo govo-
rijo...

Problem fluktuacije so v Zmaju
sprejeli z vso resnostjo, čeprav ni
nobenega hujšega vzroka, da bi „bili
plat zvona“. Reševanje tega problema
so zaupali Komisiji za delovna razme-
rja, Delavskemu svetu in družbeno-
političnim organizacijam. Prvi sadovi
so že tu — odliv se je nekoliko zmanj-
šal, zato upravičeno računajo, da
bodo do letošnje jeseni pripeljali fluk-
tuacije v normalne okvire.

„Kljub temu, da nam nekaterih
delavcev ni vedno uspelo nadomestiti
z novimi in da smo imeli manjše število
zaposlenih, smo v Zmaju letos
povečali obseg proizvodnje, ter pove-
čali kakovost naših baterij,“ je pouda-
ril vodja kadrovske službe v tem ko-
lektivu Franc Smolič

D.R.

INDUSTRIJA AVTOELEKTRICNIH IZDELKOV

Nesreča ne počiva

Služba varstva pri delu v Iskri —
Avtoelektriki Nova Gorica je te dni
pripravila in posredovala tudi v naše
uredništvo analizo poškodb pri delu v
prvih treh mesecih letošnjega leta. Ta
pregled nesreč pri delu zajema le te-
meljne organizacije in skupne službe s
sedežem v Novi Gorici, za vse ostale
dislocirane TOZD (Tolmin, Bovec,
Ljubljana in Komen) pa prikaže
služba varstva pri delu pregled nesreč,
ki sicer niso tako zaskrbljujoče, v po-
letnem in letnem poročilu.

Analizo nesreč pri delu za prve tri
mesece letošnjega leta je pripravila
služba varstva pri delu v Avtoelektriki
z namenom, da prikaže vzroke na-
stalih nesreč, hkrati pa opozori na ne-
pravilnosti in pomanjkljivosti vodstve-
ne in vodilne delavce v TOZD in DSSS
in prikaže tiste napake na napravah in
strojih, ki so bile povod za nesrečo,
oz. poškodbo. Poglejmo sedaj v tiste
TOZD, kjer je bilo največ nesreč v
prvih treh mesecih letošnjega leta.

TOVARNA VELIKIH ZAGANJAL- NIKOV

V tej tovarni se je število poškodb
zmanjšalo, prav tako se je zmanjšalo
tudi število dni bolovanja. S podrobne
analize vseh nastalih nesreč lahko
ugotovimo naslednje: od skupnega
števila si je pet delavcev poškodovalo
oči. Vzroki so naslednji: slabo zašči-
ten strojček za posnemanje laka z
žice, nepravilno, oziroma neustrezno
skladiščenje laka za lakiranje rotorja,
izpihovanje ostrižkov z zrakom in
neustrezno zavarovano delovno
mesto. Iz tega lahko ugotovimo, da je
še vedno dan premajhen poudarek
tehnični zaščiti strojev.

Še pogostejše poškodbe so bile na
rokah. Kar 50 % delavcev — poškodov-
ancev si je utrpelo poškodbo na roki.
Glavni vzroki so naslednji: neurejeno
delovno mesto in okolica, uporaba
neustreznih delovnih pripomočkov
(ključ, kladiwa), neuporaba zaščitnih

sredstev za roke, poseganje v nevarno
območje preden se je ustavila vpenjal-
na glava stroja, nepravilno vpenjanje
obdelovalnih delov, itd. Tu se spet
jasno pokaže, kako pomembna je kon-
trolla pri uporabi vseh vrst zaščitnih
sredstev, ki jo morajo izvesti vodje in
predelavci s ciljem, da zavarujejo iz-
vajalca del pred morebitnimi poškod-
bami.

TOVARNA MALIH ZAGANJALNI- KOV

V primerjavi z istim obdobjem v
lanskem letu se je v tej TOZD število
poškodb povečalo za 50 %. Število
dni bolovanja je v vpadu, s tem v zvezi
pa tudi rednost posamezne poškodbe.
Za poškodbe, ki so se zgodile v obrav-
navanem obdobju so značilni pred-
vsem naslednji vzroki: slaba kvaliteta
ročnega orodja, nepravilna demontaža
s stroja, spolzka tla, itd. Od skupnega
števila poškodovanih je pet delavcev
utrpelo poškodbe na rokah, nemu
delavcu pa je okrušen delček na
ročnem orodju poškodoval oči.

TOVARNA GENERATORJEV IN ELEKTRONIKE

V tej tovarni je po-
sebnost občuten porast števila poškodb
in število dni bolovanja. Predvsem
prevladujejo tudi tu poškodbe rok,
vzroki pa so v glavnem naslednji: po-
seganje v nevarno območje, slabo ure-
jeno delovno mesto in neustrezno
zloženi obdelovalci, neuporaba oseb-
nih zaščitnih sredstev, neurejene in
založene transportne poti, itd. Značil-
na poškodba se je zgodila pri sne-
manju obdelovanca z orodja na rezkal-
nem stroju. Rezkar je prijel delavko za
tretji in četrti prst leve roke in jih
tako poškodoval, da je trajalo zdravl-
jenje te poškodbe 23 delovnih dni.
Vse preveč se namreč še dogaja, da
posegamo z rokami, na katerih imamo
zaščitne rokavice v bližino svedra, ali
rezkarja. Le-ta nam jih zaradi vrteče
sile zagrabi in močno poškoduje.

Nastop pred Titom

(Nadaljevanje s 7. strani)

Vadili smo od nedelje do srede, vsak dan od 8. do 12. in od 16. do 19. ure. V četrtek smo imeli generalko, po oceni mnogih strokovnjakov pa smo bili najboljše pripravljeni prav Novogoričani. To je vplivalo dokaj „pomirjevalno“ na naše „razrahljane“ živce, obenem pa smo bili prepričani, da bomo izvedli naš program brez napake pred najsvetlejšim vzornikom mladih, pred tov. Titom, pred najvišjimi predstavniki našega družbeno-političnega življenja, pred gledalci na stadionu in seveda pred TV avditorijem.

Naslednji dan, 25. maja smo odšli najprej na ogled našega glavnega mesta, saj smo bili prvič v Beogradu. Naše misli pa so bile kljub mnogim mestnim zanimivostim usmerjene le na osrednjo prireditev tega dne, na nastop v čast našemu voditelju, na prireditev ob dnevu mladosti. Osemnajsta ura, čas za odhod na stadion se je hitro približevala, ob 19. uri pa smo že bili razporejeni na določenih mestih na stadionu. Priznati morava, da se je najina trema stopnjevala. Kako tudi ne, saj je bil to najin prvi nastop pred TV kamerami. Težko sva pričakovali tudi srečanje s tov. Titom.

Ob zvokih fanfar, ki so se oglasile točno ob 20. uri, so se naše oči uprle proti tribuni, kamor je ves nasmejan stopil naš najdražji prijatelj tov. Tito. Od ponosa, radosti in navdušenja so se nama v trenutku orosile oči, po licih so nama zdrsele solze sreče. Za hip sva pozabili na najino dolžnost, pozabili sva na to, da sva prišli v Beograd zaradi nastopa, saj je bil pogled na srečanje s tov. Titom močnejše od načrtovanega programa. Našo vajo smo navdihnjeni z nevidnim ponosom izvedli zelo dobro, to pa ni le naša ocena, pač pa tudi ocena šestdesetisoč gledalcev na stadionu in milijonov pred TV sprejemniki. Torej smo pričakovanja vsekakor opravčili, to pa je bila tudi najlepša nagrada za naš trud.

Lenčka Kranjc in Vesna Leban sta nastopili pred predsednikom Titom.

Kaj se vama je še posebej vtisnilo v spomin v Beogradu?

VESNA: Zame je bil najlepši in nepozaben trenutek prihoda šafete pred tov. Tita, čestitka Sanije Hiseni, še močnejši vtis name pa je napravil tov. Tito, s svojim govorom, ki ga je končal z besedami: „Srečen je lahko tisti narod, ki ima tako mladino.“

LENČKA: Vse, prav res vse, kar sem doživela v Beogradu, še posebej pa doživetje na stadionu JNA pred tov. Titom in njegove nepozabne besede, ki še vedno odmevajo in bodo odmevale v mojem spominu.

Žal, je prišlo slovo prehitro, saj smo se morali v soboto že vrniti domov. Na vlaku smo si vseprek pripovedovali svoje vtise, vsak je hotel kar največ povedati prijatelju, prijateljici, sošolcu, sošolki. Utrujenosti nismo čutili, saj smo vse do našega mladega mesta neutrudno mahalci z zastavicami in vzklikali: Mi smo Titovi, Tito je naš. Marko Rakušček

Podpora tezam

Na tretji seji Koordinacijskega odbora sindikata SOZD Iskra, ki je bila 1. junija, je član PKO SOZD Iskra Pavle Gantar najprej seznanil člane KOS z informacijo o usklajevanju samoupravnih splošnih aktov z zakonom o združenem delu v SOZD Iskra. Po razpravi so člani KOS soglasno sklenili, da sprejemajo informacijo ter soglašajo z ocenami ter programsko usmeritvijo informacije in podpirajo obravnavo omenjene informacije na delavskem svetu SOZD Iskra.

Druga točka tretje seje je bila namenjena pristopu k oblikovanju samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev dohodka in sredstev za osebne dohodke v SOZD Iskra. Marjan Trojar je seznanil KOS o načinu pristopa k oblikovanju omenjenega samoupravnega sporazuma in KOS je po razpravi sprejel naslednja zaključka: teze, ki jih je pripravil programski svet objavi glasilo „Iskra“ 9. 6. (objavljamo jih v današnji številki), da bi jih obravnavali po OOS, za kar so zadolženi predsedniki osnovnih organizacij sindikata. Pripombe naj bi po obravnavah po OOS zaključili s 1. 7. 1979 in jih poslali na sekretariat DPO SOZD Iskra. Dalje se KOS strinja z načrtovano vsebino pristopa in opredeljenim terminom predlaganega gradiva.

V nadaljevanju seje predsednik KOS Janez Kern seznanil člane KOS o sklepih predsedstva KOS glede praznovanja Dneva Iskre. Sprejeli so naslednja zaključka: prispevek delavcev za paket je 60 do 70 dinarjev, DO pa naj preskrbi za brezplačen prevoz, medtem ko naj bi bila Iskra TOZD Keramični kondenzatorji Žužemberk nosilka organizacije dneva Iskra v prihodnjem, 1980. letu.

V nadaljevanju seje je KOS dal v obravnavo in potrditev imenovanja v nekatere odbore, kot v odbor za državna odlikovanja in druga priznanja v Iskri, za delegate v arbitražnem svetu, v odbor za kadrovske zadeve in za namestnika predsednika v odbor za SLO in LO.

Ob koncu seje je predsednik KOS še informiral člane o nekaterih že izvedenih in predvidenih akcijah sindikata.

D. Ž.

Pred športnimi igrami Iskre

V Trbovljah se bodo 23. in 24. junija spet zbrali najboljši športniki delovnih organizacij SOZD Iskra, ki bodo na vsakoletni največji manifestaciji pomenili svoje moči v 9 moških in 6 ženskih športnih disciplinah.

Na stadionu NK Rudar se bo pomerilo sedem nogometnih ekip za letošnjega zmagovalca. Odbojkarice in odbojkarji bodo tekmovali na igriščih TVD Partizan in sicer 6 ženskih in 8 moških ekip. Tekmovanja v košarki bodo na igriščih OŠ „Revirski borci“, v boju pa bo poseglo skupno 6 ženskih in 7 moških ekip. Prav tako 7 moških in 6 ženskih ekip bo nastopilo v rokometu. Njihova tekmovanja bodo na igriščih ŠD Ridar in TVD Partizan. Keglejišče KR Rudar bo prizorišče zagriženih bojev 8 ženskih in 9 moških kegljaških ekip, medtem ko bodo strelci svoje ostro oko im mirne roke preizkusili na strelišču Strojnih tovarn, in sicer bo tekmovalo v tej panogi 8 moških in 7 ženskih ekip. Tekmovanje v namiznem tenisu, v katerem se bo spoprijelo 6 ženskih in 7 moških ekip, bo v telovadnici OŠ Ivana Cankarja, medtem ko bo, po navadi najdalgotrajnejše tekmovalje v balinjanju potekalo na baliniščih TVD Partizan, kjer se bo pomerilo 7 ekip. Za prizorišče šahovskega prvenstva pa so izbrali menzo v naši tovarni Polprevalniki, skupno pa bo v šahu nastopilo 7 ekip.

Tako, kot vsako leto, se torej tudi letos obetajo v vseh športnih zvrsteh zanimiva tekmovalja, ki bodo privabila tudi številne

ISKRA — glasilo delovnega, kolektivnega SOZD Iskra — Industrija za elektriko, telekomunikacije, elektromehaniko, avtomatiko in elemente — Ljubljana.
V.d. glavni urednik Mitja Tavčar, odgovorni urednik: Dušan Zeljenc, tehnični urednik: Janko Colnar — Ureja uredniški odbor: Alojz Boc (Elektromehanika), Špela Dietrich (Avtomatika), Lado Drobež (Iskra Commercial), Boris Čerin DO (Iskra potrošnja), Franc Kotar (IEZE) in Marko Rakušček (Avtoelektrika) — Izhaja tedensko — Rokopisov ne vračaja — Naslov: Ljubljana, Prešernova 27, telefon: 24-905, int. 48 — Tisk: Časopisno-tiskarsko podjetje PRAVICA—DNEVNIK, Ljubljana.

Po mnenju sekretariata za informacijo SRS je glasilo oproščeno plačila temeljnega davka od prometa proizvodov.

Skrb za delavca je tudi urejeno letovanje

Roko na srce in priznajmo, da se za dejavnost počitniške skupnosti na ravni — prej enotnega, kasneje združene in sedaj — sozda nikoli nismo kdovekaj brigali, vedno smo jo prestavili na slepi tir, kjer se ni mogla razviti in izkazati z uspehi. Bila so leta, ko bi z razmeroma skromnimi sredstvi lahko zgradili eden ali dva počitniška kompleksa hotelskih razsežnosti z zmogljivostjo morda 1000 postelj in več, toda zataknilo se je in ostalo pri zamisli.

Vendar bi delali krivico tistim, ki so si stalno ali vsaj občasno prizadevali, da bi se razmere le nekako uredile v prid delavcem. Številne reorganizacije, finančno kritje osebnih dohodkov zaposlenim v dejavnosti iz drugih virov in drugi ukrepi so stremeli za ciljem, da bi se kolo zavrtelo. Toda komaj se je zavrtelo, že je obstalo, ker pač ni bilo vztrajnega pritiska — zavzetosti, s prehodom enotnega cilja, povezanosti. S prehodom počitniške skupnosti v okrilje delovne organizacije Iskra Invest-servisa se je spet odprla nova, vsaj skromna možnost razvoja, toda že prehod na čisto ekonomsko poslovanje — v skladu z zakonom o združenem delu — je onemogočil letovanje našim delavcem po ugodni ceni. Danes prevladuje ponekod mnenje, da počitniška skupnost nikoli ni bila dobra in da se je je treba na lep način znebiti in predati dejavnost specializiranim turističnim podjetjem, hotelom. Zamisel na prenos zunaj okvira ISKRE, je na prvi pogled smiselna in linija najmanjšega odpora, vendar je na moč podobna nekdanji demontaži proge na nerentabilni železniški relaciji ter prepustitev celotnega prometa cestnemu transportu. Čez nekaj let, ko se razmere spremenijo, pogledi razbistrijo pa se ne da več popraviti, spremeniti.

Počitniška skupnost sedaj deluje na temelju samoupravnega sporazuma o združevanju v SOZD ISKRA, ki so ga sprejele vse organizacije sozda. Iskra Invest servis se je prvotno zoperstavljal temeljni zasnovi o sofinanciranju DO po številu koriščenih storitev in ne po številu zaposlenih v DO, kot je to bilo prej urejeno. Toda DO Iskra Invest servis se je disciplinirano uklo-

naviače, glede na izkušnje pa lahko pričakujemo, da se bodo domačini tudi tokrat izkazali kot dobri organizatorji tolikšne športne prireditve. J.C.

Prebrali smo za vas

V vrsti memoarske literature, ki jo pri nas izdajamo sorazmerno dosti, zavzema delo Igorja Torkarja „Deseti bratje“ s podnaslovom „potepanje skozi sebe in čas“ zagotovo svojevrstno mesto. To delo našega znanega dramatika namreč nima pretenzij izključnih spominov, temveč želi biti še več: literarno pričevanje o avtorju samem, njegovem času, sodobnikih in sopotnikih, s katerimi je drugoval ali pa so mu slučajno križali pot. Končno je to delo, ki zajema obdobje naše bližnje preteklosti in se dotika sedanjosti — kratka čas, ki nam je blizu, ki smo ga sami več ali manj doživljali na lastni koži in nam je zato poročanje o njem tudi toliko bližje in zanimivejše.

Skozi vso knjigo je seveda razlito avtorjevo osebno doživljanje in čas njegove mladosti, šolanja in predvojnega uvrščanja med napredno slovensko mladino, pa tudi čas prvega vstopa našega avtorja v areno književnosti, čeprav si je za svojo stroko in študij izbral kemijo. To je prvi del spominov, ki se nekako zaključijo z nemškim napadom na Jugoslavijo. Drugi del spominov zajema čas okupirane Ljubljane in kasnejše avtorjevo jetnikovanje po nemških koncentracijskih taboriščih, medtem ko je tretji del knjige posvečen povojnemu obdobju, ki prav tako ni prizanašalo našemu avtorju, saj je moral tudi po vojni v zapore in potem dolgo čakati na rehabilitacijo, čeprav pa je tudi res, da je prav to obdobje tudi čas njegovega literarnega ustvarjanja in uveljavljanja zlasti na gledališkem področju.

In kdo so ti deseti bratje, ki služijo za naslov knjigi? To so avtorjevi sodobniki, v glavnem umetniki, o katerih nam je na straneh svoje knjige zapustil odlične portrete in spominjanja, pa naj gre za Juša Kozaka, Ludvika Mrzela, Nikolaja Pimata, Prežihovega Voranca, Staneta Severja in številne druge sodobnike. Sicer pa je avtor sam v uvodni besedi k svojim spominom med drugim zapisal:

„Deseti bratje so mozaik kramljanja o veselih pa tudi o trpkih stvareh, mozaik o veselih neizgovodih in žalostnih zgodah naših kulturnih desetih bratov, stricov Dolefov in idejnih Krjavljev. Za vezivo v tem mozaiku uporabljam posebno malto. Zmešal sem jo po receptu, ki sem ga patentiral v patentnem uradu življenja: Zmešaj pol zidarske žlice razumevajočih misli in mislečega razumevanja. Zidarsko žlico veselih spominov in spominjajoče se veselosti. Štiri zidarske žlice pametne upornosti in uporne pameti. Pet zidarskih žlic šaljive satire in satirične šaljivosti. Deset kavnihi žlički dvoma. Prilij še deset korcev razumevajočega smeha. Velikih korcev! Kot trdilec za malto primešaj še tri lesene žlice ljudskih pregovorov in štiri zlate žličke lirskih prividov, lepih sanj, vaniljsko sladkih hrepenenj in poprasti koprnjenj. Vse skupaj pusti stati šest dni v pečici srca in tri dni v hladilniku razuma. Pred uporabo dobro premešaj.

Raznobarvni mozaični kamenčki Desetih bratov so stvarni, dokumentarni. Vezivo, ki veže te mozaične kamenčke, pa je sestavljeno iz kramljajočih razmišljanj pa iz prividov, hudih blodenj, prijaznih sanjarij, hrepenenj, koprnjenj in podobno naprej.“

Torkarjeve spomine „Deseti bratje“ je izdala Cankarjeva založba v Ljubljani v opremi Cveta Jeraše.

D. Ž.

ČASOPISNE NOVICE

Gospodarski vestnik poroča, da je bila od 6. do 16. aprila v Moskvi mednarodna razstava tehničnih naprav za varovanje družbenega reda in sredstev za boj proti požarom. Na razstavi je sodelovalo 17 držav, med njimi tudi Jugoslavija.

Iskra je predstavila protivlomno centralo izdelano v tehniki integriranih vezij, protipožarno centralo in sredstva za zveze, od brezžičnih do komutacijskih. Mimo tega so sovjetski obiskovalci lahko videli tudi našo novo hišno telefonsko centralo v popolni elektronski izvedbi, telefonske aparate s pomnilnikom in druge izdelke.

V okviru mednarodnega sejma tehnike so predstavljale Večernje novosti iz Beograda v časopisu poglavitve razstavljalce na sejmu, med njimi tudi našo Iskra. Pregled naših novih izdelkov pa je bil povsem neustrezen, saj se je pisec članka o novitetah omejil le na naš novi elektronski telefonski aparat s pomnilnikom, na televizor Mediteran, mikrovalovno pečico, sesalnik Hoover in na stereo naprave ITT, ki jih zastopa Iskra—Standard.

V Sarajevu sta podpisala sozd Rudi Čajavec in delovna organizacija Zrak samoupravni sporazum o znanstvenotekničnem sodelovanju, skupni proizvodnji, skupnem nastopu na tržiščih in sodelovanju pri kadrovskih vprašanjih.

Beograjska Politika poroča, da so do nedelje, 27. maja dežurni inšpektorji v tehničnih servisih Gorenja, El iz Niša in drugod (Iskra ne omenja) in dajali državljanom na kraju samem navodila, oz. informacije o dolžnostih servisov. Kakšen rezultat so s tem dosegli, oz. kako so bili zadovoljni potrošniki, Politika ne omenja.

Mariborski Večer poroča o prvem sejmu Elektroenergetika in elektronika v kmetijstvu, ki so ga organizirali na sejmšču Na tratah v Gornji Radgoni. Sodeč po odgovorih anketiranih obiskovalcev z razstavo niso bili povsem zadovoljni, nekateri pa celo menijo, da ni bilo prikazano bistveno nič novega. Na sejmu je sodelovala tudi Iskra.

Delavska enotnost poroča, da je bilo minuli mesec tekmovalje iz računalništva in informatike za srednje šole. Letošnjega tekmovalja se je udeležilo rekordno število tekmovalcev. Tekmovanje je organizirala komisija za popularizacijo računalništva pri društvu Informatika v sodelovanju s fakulteto za elektrotehniko in inštitutom Jožef Stefan. Tekmovanje je finančno podprla med drugimi tudi naša Iskra, oziroma TOZD Računalniki.

Beograjske Večernje novosti so objavljale vest z naslovom „Dvotarifni števec šele od jeseni naprej.“ Tekst pa je takle: Tovarna sestavnih delov Elektronske industrije iz Niša je razstavila na sejmu tehnike v Beogradu novo vrsto dvotarifnega trifaznega števca. Proizvodnjo načrtuje za drugo polovico letošnjega leta. Novi števec je domače konstrukcije, uvozi jo bodo le nekatere specialne dele, dokler ne bodo osvojili proizvodnje teh delov doma. Podatke za Večernje novosti je posredoval inž. Ljubomir Stojanović, direktor tovarne sestavnih delov — El.

Beograjski Privredni pregled je objavil članek o deležu Iskre na sejmu tehnike v Beogradu. Članek ne daje nikakršnega pregleda o naših eksponatih na sejmu.

Po podatkih službe družbenega knjigovodstva, ki je pregledala zaključne račune za lansko leto, je prikazalo negativno bilanco 514 TOZD s skupno izgubo 3.396 milijonov dinarjev. Podatki se nanašajo samo na sosednjo republiko Hrvaško. V celoti to 33,8 % več izgube kot v l. 77., poče beograjska Borba.

Časopis Vestnik iz Murske Sobotice poroča, da namerava organizirati 2. junija Vestnikov vlak za Gorenjsko. Obiskati nameravajo tudi našo Iskra, zato je v celostranskem članku objavil nekatere podatke o celotnem sozdu ISKRE in pa posebej o obeh delovnih organizacijah Elektromehanika v Kranju in Široka potrošnja v Škofji Loki.

Beograjski Privredni pregled piše, da je Iskra podpisala dogovor o izdelavi in montaži prve vozliščne elektronske telefonske centrale za Tolmin.

Elektronska industrija v Nišu je predložila IS skupščine SR Srbije prošnjo, da bi jo oprostil plačila carine za uvoz opreme, ki jo bo koristila pri proizvodnji slikovnih barvnih cevi za televizorje. Izvršni svet je prošnjo posredoval Zveznemu izvršnemu svetu, pišejo Večernje novosti.

Delavski svet Zagrebškega velesejma je izbral za novega direktorja Zagrebškega velesejma magistra Bohumila Bernaška. Novi direktor je bil pred tem na položaju glavnega direktorja rafinerije INA v Zagrebu.

Na mednarodnem sejmu tehnike v Beogradu so podelili tudi priznanja za dober design. Strokovna žirija je podelila eno samo diplomu in sicer delovni organizaciji Kladivár v Žireh za hidravlične sestavne dele, oz. oblikovalcu Janezu Zupančiču.

Novinar Ljubomir Krasojević poroča v beograjskem Privrednem pregledu, da se SOZD Iskra izredno uspešno razvija na temelju zelo razvite inovacijske dejavnosti. Zato ni naključno, da so izbrali med 64 razvijalci kar 19 iz Iskre, ki so dobili iz sklada Borida Kidriča priznanja za iznajdbe in tehnološke izpopolnitve.

Beograjska Borba poroča, da sodijo kraji pod Gorjanci, v katerih živi 45 tisoč prebivalcev med najmanj razvita področja v Sloveniji. Zaradi tega so ondan podpisali družbeni dogovor o organizaciji skupnosti spominskega področja, izbrali so skupščino izvršni odbor in telesa, ki bodo pripomogla k hitrejšemu gospodarskemu razvoju tega področja. V članku je omejena Iskra v Sentjerneju in tudi fotografija nove tovarne v gradnji, kot primer redkih organizacij na tem slabo razvitem področju. Zbral Marjan Kralj.